

ČESKÉ

2/2012

čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci

VĚZEŇSTVÍ

Šťastné „manželství“ Jana a Elišky

**Posílení pravomocí
vězeňské služby**

Daniel Volák

str. 1

**Heřmaničtí odsouzení
na prknech
znamajících svět**

str. 24

Povolání vychovatel
Lumír Hon

str. 37

rozhovor str. 2

reportáž str. 4

krátce str. 6

téma str. 10

resocializace str. 16

vězeňská
služba str. 17

věznice ČR str. 21

historie str. 25

duchovní
služba str. 35

kulturastr. 37

Umění mluvit i poslouchat

Heřmanice

Nová vězeňská kaple ve Věznici Všechný

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 2/2012. Časopis vychází čtyřikrát ročně.
Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423
Editor: Robert Káčer, Robert Blanda
Grafická úprava: Karel Neuvirt
Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce
Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní příhrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4
<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz
telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072
Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:
Martina Redlichová, tel.: 244 024 407, fax: 244 024 403, e-mail: mredlichova@grvs.justice.cz
Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác
Publikování údajů a článků z Českého vězeňství není dovoleno bez souhlasu redakce.
© Vězeňská služba České republiky, Praha 2012, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Vážené čtenářky a čtenáři,

Vězeňská služba ČR má za sebou poměrně rušné období, kdy se povedlo zavést několik zásadních změn, jiné právě dozrávají a další jsou před námi. Dovolte tedy, abych se o ně s Vámi na úvod nového čísla Českého vězeňství podělil. Začali jsme dokončovat legislativní práce, po kterých volala vězeňská služba minimálně deset let. Vláda schválila novelu zákona o vězeňské službě, která mimo jiné rozšiřuje okruh a použití donucovacích prostředků, umožňuje používání kamerových systémů, zpřesňuje podmínky pro provozování hospodářské činnosti a umožňuje Vězeňské službě ČR poprvé v historii přístup k některým agendovým a informačním systémům pro účely evidence vězňů osob a pro účely správy a vymáhání pohledávek. Jedná se tedy o posílení pravomoci Vězeňské služby ČR.

Do vnějšího připomínkového řízení už odešla novela zákona o výkonu vazby a zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Jde o zásadní novelu těchto dvou předpisů, která mimo jiné zpřesňuje rozsah poskytování zdravotních služeb zdravotně nepojištěným osobám, stanovuje způsob úhrady těchto nákladů, převádí povinnosti uložené obviněným dosud pouze vyhláškou o řádu výkonu vazby do zákona a zpřesňuje úpravu jak povinností, tak práv obviněných. Zpřesňuje také umísťování jednotlivých skupin obviněných, konkretizuje pohledávky spojené s výkonem vazby a samozřejmě také uvádí postup při přezkumu uložených kázeňských trestů do souladu se soudním řádem správním. Obdobně potom můžeme hovořit o zákonu o výkonu trestu, konkretizují se pohledávky spojené s výkonem trestu, které je povinen hradit odsouzený a které budou jednotně vymáhány podle daňového řádu.

V současné době prošel sněmovnou poslanecký návrh poslance Pavla Staňky z dílny ministerstva spravedlnosti, který směřuje ke snížení počtu vězeňské populace s plánovanou účinností od 1. října 2012. Opět uvolňujeme podmíněné propuštění a zavádíme nový institut přeměny trestu odnětí svobody na trest domácího vězení. Týkat se bude přečinářů po polovině trestu a takový návrh na přeměnu zbytku trestu může podat i ředitel věznice. Zkracujeme lhůtu pro opakování podání opětovné žádosti o podmíněné propuštění ze strany odsouzeného z jednoho roku na šest měsíců, přičemž upozorňuji, že ředitel věznice nejsou při opakování svých návrhů vázáni žádnou lhůtou.

Při podmíněném propuštění podle § 88 odst. 2 trestního zákoníku už soud nyní nebude muset nařizovat quasitrest domácího vězení nebo quasitrest obecně prospěšných prací. Teď zavádíme možnost, tedy že je soud může či nemusí nařídít. Snižují se taktéž trestní sazby o jeden rok u zanedbání povinné výživy (§ 196 tr.zák.) a maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 337 tr.zák.). Současně při zanedbání povinné výživy se výrazně zpřísňují podmínky pro ukládání ne- podmíněného trestu a zavádí se možnost uložení přiměřeného omezení -zdržení se řízení motorových vozidel.

Další věc, která dostala zelenou, je redukce množství typu věznic. Tato redukce bude předložena jako vládní návrh. Z původních čtyř typů by v budoucnu byly dva typy, a sice věznice a věznice s nejvyšší ostrahou. Do prvního typu budou sloučeny současný dohled, dozor, ostraha. Do druhého typu potom zvýšená ostraha a věznění doživotně odsouzených. O zařazení do těchto nových dvou typů a o přeřazení mezi nimi nadále bude rozhodovat soud, ale Vězeňská služba ČR získá v typu věznice samostatné oprávnění rozhodovat o zařazení do oddělení otevřených, polootevřených a uzavřených.

Zásadní koncepční změnou vězeňství v ČR, jakou je posílení pravomoci Vězeňské služby ČR při umísťování a zacházení s odsouzenými, se přibližujeme moderním evropským úpravám. VS ČR na tom dlouhodobě pracovala, a tak bych chtěl poděkovat všem, kteří se svými náměty a prací na přípravě tohoto návrhu podíleli. Je to kus dobře odvedené práce!

První náměstek ministra spravedlnosti JUDr. Daniel Volák

Speciální pedagog Věznice Stráž pod Ralskem a fotograf Petr Pazdera říká:

Na fotografování mě fascinuje zachycení konkrétního okamžiku

Robert Blanda
Markéta Prunerová

Jak dlouho pracujete ve Věznici Stráž po Ralskem?

Ve Vězeňské službě působím od 1. ledna 1987 a po celou dobu pracuji ve strážské věznici. Za tu dobu jsem zde prošel mnoha funkcemi. Začínal jsem na strážní věži, potom jako velitel eskorty na střežených pracovištích mimo věznici, dále následovala funkce zástupce vrchního inspektora strážní směny. Pak jsem přešel na „režim“, kde jsem velel směně dozorců, a následovala práce vychovatele. Dále jsem působil jako zástupce vedoucího OVT, poté jsem řídil oddělení logistiky, vyzkoušel jsem si také řízení zvláštního oddělení výkonu vazby a od roku 1997 jsem působil ve vrcholném managementu jako I. ZŘV. Od roku 2003 pracuji opět na oddělení výkonu trestu jako občanský zaměstnanec ve funkci speciálního pedagoga. Kromě fotografování jsou mým velkým koníčkem informační technologie, a proto jsem též administrátorem Vězeňského informačního systému, především pro úsek výkonu trestu. Když přišla změna trestního zákoníku, připravil jsem tzv. převodník starých a nových §š, pomůcku, kterou používá celá Vězeňská služba. Pro naše oddělení jsem sestavil mnoho elektronických evidenčních souborů a pomůcek pro usnadnění každodenní práce. Asi nejpoužívanějším „výrobkem“ je Centrální index vězňů, který nabízí spoustu informací, ale především umožňuje tvořit okamžité sestavy a výběry podle ubytování nebo pracovního zařazení či mnoha dalších položek, které by se složitě zpracovávaly ve VIS, ale zde jsou informace ihned k použití. Ale budeme raději už hovořit o fotografování.

Co vás přivedlo k fotografování?

Fotografování je moje velká láska, koníček nebo spíše kůň. Věnuji se mu s kratšími přestávkami už téměř 30 let. Když pominu to klukovské focení s rodinným aparátem, tak opravdové zkušenosti jsem nasbíral na vojně, kde jsem měl možnost už jako bažant-ženista na pohraniční rotě v Aši

chodit do fotokomory a pronikat do tajů analogové fotografie a učit se od staršího ženisty nejen vojenské odbornosti, ale také té fotografické. Fotky jsme tehdy pořizovali praktikou MTL3. Jako starý mazák jsem pak převzal klíče od ženijního skladu a také od fotokomory a mohl se téměř bez omezení ponořit do všech tajů a úžasů, které člověk prožívá na cestách analogové fotografie, když pozoruje závěrečný zrod snímků. Bylo tam vše... velký zvětšovač i žehlička. S nostalgií vzpomínám na své opravdové začátky... červenou barvu, vkládání filmu do tanku, vůni všech chemikálií, vyvolávání fotek i finálové žehlení. Tím začalo období mého vážnějšího fotografování, a jak roky plynuly a technika šla dál, tak jsem přešel na fotografování s digitálním fotoaparátem. Postupně jsem se dostal od jednouchých kompaktních fotoaparátů k lepšímu vybavení a první digitální jednoooké zrcadlovce, a protože jsem potřeboval vyšší rozlišení a větší snímač, následovaly další přístroje a od roku 2009 používám Nikon D3s.

Je pro vás vězeňské prostředí jako pro fotografa inspirativní?

Každopádně, protože zajímavých fotogenických prvků je ve věznici spousta, ale samozřejmě záleží na mnoha okolnostech. Hlavně na světle, na místě a také na tom k jakému účelu ta fotografie má být. Například jestli má působit nějak dynamicky, nebo má zobrazovat nějaký děj. Od toho se to potom všechno odvíjí.

Co je třeba ve věznici nejzajímavějším objekt na fotografování?

Bezesporu zajímaví jsou samotní vězni, ale ty mohu fotografovat pouze omezeně a vždy s jejich písemným souhlasem. Zrovna nedávno jsem fotografoval odsouzené, kteří skládali rybářské zkoušky. Ale samozřejmě jsou to brzké ranní pohledy, když nám sluníčko začíná nakukovat do věznice a ještě se válí mlha, to jsou pak hodně zajímavé fotografie a v takových chvílích se najdou příležitosti

a různé pohledy. Zajímavé jsou určitě architektonické prvky, pohledy do koridoru, na dráty ve spojení s prvními či posledními paprsky slunce a další různé pohledy na ta naše zařízení uvnitř nebo zvenčí. Nelze opomenout focení různých součinnostních cvičení příslušníků. Ale není to jen o obsahu fotografie, ale také o zajímavé kompozici a dalších prvcích, které dělají z fotky Fotku.

Jste zastáncem úpravy fotografií? Myslím tím retuše apod.

Tak příznivcem každopádně jsem, protože nikdy z fotoaparátu „nevyleze“ hotová fotografie. Kdo tvrdí, že fotografie neupravuje, tak lže. Záleží samozřejmě na podmínkách, které byly k fotografování, a potom je více či méně potřeba té úpravy. Při některém focení není čas na manuální nastavování aparátu a potom je potřeba upravit to, co nezvládl automat, tedy při konverzi formátů RAW (surových dat) se leccos dá napravit. Ale jinak jsem zastáncem toho, aby fotografie vypadala přirozeně, tedy aby to nebyl pohled z jiné planety, i když někdy jsou výjevy naší přírody opravdu až neskutečné. Retuš není jen úprava a vylepšení člověka, retuše jsou potřeba třeba při odstraňování nežádoucích prvků ve snímku, např. nečistoty z čipu, které jsou pouhým okem neviditelné, ale na snímku se projeví jako jasné tmavé body-větší, či menší tečky, a dalších rušivých prvků, které fotograf v hledáčku neviděl, a ukáží se, až když je snímek otevřen na obrazovce počítače. Další úpravou je třeba prosvětlování hlubokých stínů, kdy se v těchto částech ztrácí kresba. Převod snímku do černobílé verze je také úprava a mnohdy fotografie vyniknou teprve jako černobílé, kdy divák neodvádí spektrum barev a může vyniknout vlastní obsah. Zachránit se určitě nedá rozmazaná fotografie, pokud tedy nebylo máznutí právě záměrem autora. Někdy vznikne zajímavá fotka, máznutá třeba tím, že si fotograf nechťně kopl do stativu.

Mnozí fotografové tvrdí, že je pro ně nejtěžší udělat selekci pořizovaných fotografií...

Ano, selekce je těžká v případech, pokud mám například z jednoho pohledu několik expozic. Tam se to liší pouze v maličkostech a je potřeba vybrat to nejlepší a ostatní smazat. Někdy je selekce naopak velice jednoduchá, protože se třeba z padesáti i více snímků podaří jen jeden či dva a není co dlouze porovnávat. Každopádně je potřeba promazávat a nechávat si pouze to nejlepší a také mít ve fotografiích pořádek, protože jinak se stane s těch mnoha tisíců snímků nepřehledný chaos. A také je potřeba zálohovat, tedy nemít fotografie jen na jednom disku v počítači, ale na dalším externím, protože nejhorší je pro fotografa ztráta několikaleté práce, která se nedá ničím nahradit.

Fotíte tak, že ráno vyrazíte na určité místo a hledáte motivy, nebo máte naopak jasný motiv a hledáte, jak ho uskutečnit?

Svoje motivy hledám při běžném životě, třeba cestou do práce nebo na výlet. Někdy dostanu tip od jiného kolegy fotografa. Hodně inspirací člověk sbírá na internetu, kde jsou spousty úžasných fotek. Takže člověk zaznamená fotografii určité lokality a rozhodne se tam vyrazit a vyfotit to alespoň stejně nebo ještě lépe, ale prostě jinak. Ale určitě jsou i lokality, na které se člověk připravuje nebo kde už fotil a rád se do těch míst zase vrací. A tam zkouší zase hledat odlišný pohled od minulého focení. Ale většinou je focení spojeno s výběrem konkrétní lokality a určitě představy, co tam budu chtít pořídit či zaznamenat, pokud budou podmínky takové, jaké si přeji, tedy že příroda a počasí mi bude nakloněno. V dnešní době fungují na internetu nástroje, které vám umožní zjistit, kudy budou procházet paprsky vycházejícího či zapadajícího slunce na konkrétní lokalitě kdekoli na Zemi a v kterémkoliv čase, a samozřejmě i přesné časy východů, západů, soumraku či rozednění a podívat se třeba 14 dní či měsíc dopředu. Takže se lze velice dobře připravit, ale počasí už neovlivníme, takže místo paprsků je pak zamračená obloha a déšť, ale vše má ve fotografii své kouzlo.

Jaký je váš prostředek pro vyjádření? Co jsou ty věci, které vás na fotografii nejvíce fascinují?

Určitě je to zaznamenání toho konkrétního okamžiku, výjevu přírody, který je neopakovatelný a trvá mnohdy jen několik vteřin a který člověk může vidět, ale pokud ho nezaznamená, tak ho jenom viděl a uchová si ho ve vzpomínce, ale já si ho tou fotografií mohu připomínat, a mohu se prostřednictvím těch snímků na ta místa i vracet. A hlavně se mohu podílet o ten zážitek i s ostatními, když pak fotografii veřejně prezentuji.

Kde mohou lidé vaše fotografie vidět?

Tak především na mém soukromém fotografickém webu (www.photo-pazdera.com). Dále na mém profilu na Facebooku, kde funguje komunita fotografů. To je úžasný nástroj, jak se ihned dozvědět, co se komu a kde podařilo nafotit a podiskutovat o fotografii. Takovéto komunity jsou uzavřené. Mám také účet na jednom z nejznámějších foto-serverů v naší republice, a to je PhotoExtract (www.photoextract.com), kde své fotografie nejen prezentuji, ale především zde působím jako moderátor v kategorii krajina. Hodnotím fotografie jiných uživatelů a připravuji každý měsíc výběr toho nejlepšího, co zde bylo publikováno krajináři, s krátkým komentářem. Jedná se o TOP21, tedy výběr nejlepších 21 snímků. Není to vůbec jednoduché, protože jednak je do této kategorie vkládáno nejvíce snímků, za měsíc cca 600-700, a potom je zde také spousta velmi šikovných fotografů-amatérů i poloprofesionálů a vybrat kolikrát to nejlepší je opravdu hodně složité a závěrečné selekce základních výběrů jsou někdy nekonečné.... Své snímky prezentuji také na zahraničních web portálech, ať je to světově známý ruský Photodom (www.photodom.com) či portugalský Fineart (www.fineart-portugal.com). Mé snímky je také možno vidět či si je přímo objednat ve známých fotobankách. Občas se některá z fotografií objeví v časopisech o fotografování.

Jaké jsou vaše TOP fotografie?

Několik takových fotografií určitě mám a prezentuji je i na mém fotografickém webu, jehož součástí je především fotogalerie. Jedna část se jmenuje TOP a zde jsou právě snímky, které považuji za ty nejzdařilejší za poslední roky. Potěšilo mne velmi v posledním období, že moje fotografie skalního hradu Sloup v Čechách byla jako vítězná v soutěži Českolipsko ve čtyřech ročních obdobích nakonec vybrána pro zhotovení POP-UP stěny na propagaci regionu po republice i v zahraničí. Snažím se své fotografie také publikovat v článcích jako reportáže z významných událostí či zajímavých míst v regionu, a to nejen na mém webu, ale také v regionálních periodikách nebo webových portálech jako iDNES či Novinky. Jsem také členem Svazu českých fotografů a v rámci projektu „Fotoplátno Plasy“ byla jedna z mých nejlepších fotografií vybrána pro letošní výstavu velkoformátových fotografií tisknutých na fotoplátně na zámku Plasy.

Co třeba focení aktů, to vás neláká?

Ne, to mě opravdu neláká. Jednak je k tomu zapotřebí ateliér a já se nechci stát zajatcem fotografování. Neříkám, že bych si nepřál, aby mne fotografování živilo, ale prosadit se v této branži není vůbec jednodu-

ché. Znáám několik fotografů, kteří se rozhodli pro tuto dráhu, tedy otevřeli nákladně ateliér, ale nemají zakázky. Tráví víkendy focením svateb a stali se otrokem focení, aby vydělali na pronájem. Takže po tom opravdu netoužím. Spíše uvažuji o pořádání fotografických workshopů, předávat své nabitě zkušenosti a poznávat nová místa v naší české kotlině nebo o vydání knižní publikace z mé tvorby. Fotím třeba sportovní či kulturní aktivity, tedy co se týká fotografování lidí, jde spíše o reportážní fotografie.

Dá se u dobré fotografie mluvit o lásce na první pohled?

Někdy to člověka střeší do oka hned, ale někdy ta fotografie působí na člověka jako nic moc, ale vrátíte se k ní za dva, za tři dny a najednou ji vidíte úplně jinak. Je to zase otázka času, fotografii se musíte věnovat. Jak její tvorbě, tak fotografii samotné. Někdy je dobré fotku uložit „do šuplíku“ a vrátit se k ní po delší době. Člověk pak objeví jiný obsah, náboj či emoce, anebo jde fotka navždy do koše. Opakem jsou fotografie, které se stávají vašimi nejoblíbenějšími, nejraději si se k nim vracíte, máte k nim velmi hluboký vztah, jsou ojedinělé, velmi si jich ceníte a stávají se vašimi fotografickými klenoty.

Co byste chtěl čtenářům sdělit na závěr?

Každopádně fotografování je úžasná věc, která se stala absolutní součástí mého života, ale na druhou stranu je to obrovský záběr na čas a na další koníčky. Pokud se fotografování budete opravdu věnovat vážně, moc nezbyvá, a čím je člověk starší, tím více vnímá, jak čas letí a jeho stále méně. Doporučuji všem tohoto koníčka a nenechte se odradit po prvních neúspěších, protože i fotografování je umění, a umělcem se člověk nestává ze dne na den. Stejně tak jako v jiných odvětvích, je to dlouhá cesta a hodně je to o tom, umět se koukat, umět vidět své okolí jinak než ostatní. Polovinou dobré fotky je většinou světlo, a proto patří k pozdravu fotografů přání dobrého světla.

Gabriela Babinová
Foto: Robert Káčer

Umění mluvit i poslouchat...

Dbát na správnou výslovnost, být schopen rychlé reakce, mluvit jasně a výstižně - zdá se to jako lehký úkol. Po třídním školení tiskových mluvčích v Institutu vzdělávání VS ČR ve Stráži pod Ralskem vím, že opak je pravdou. Do Stráže pod Ralskem, města obklopeného krásnou přírodou, se sjeli tiskoví mluvčí věznic z celé České republiky. Pod odborným vedením školitelů absolvovali různá cvičení, kde se zdokonalovali nejen v mluvení, ale i ve vystupování a v reagování na nenadálé situace.

Po úvodním slovu vrchního ředitele pro vzdělávání Martina Kocandy se tiskoví mluvčí rozdělili do tří skupin, aby mohla začít samotná výuka. Také já, jako nová tisková mluvčí generálního ředitelství, jsem se školení zúčastnila, takže se ráda podělím o získané zkušenosti a zážitky.

● Mluví, mluvíš, mluvíme...

Po prvním cvičení, vedeném tiskovou mluvčí Markétou Prunerovou, jsem nabyla dojmu, že bezchybná mluva, intonace a správné dýchání při mluvení či čtení textu není až tak jednoduché, jak by se mohlo na první pohled zdát. Markéta nás potrápila náročnými jazykolamami a čtením textu s různou intonací hlasu. Ovšem je nutno připustit, že důsledná výslovnost, správná intonace i pravopis jsou naprosto zásadní. Jen uvažte, jak důležité je přečíst následující větu se správnou intonací! Může na tom záviset lidský život... Vězně propustit nelze, zastřelit. Vězně propustit, nelze zastřelit.

● V síti sítí

Na druhém cvičení, které vedla expertka na web Miroslava Králová, jsme si od mluvení mohli trochu od-

dechnout. Různé editorské operace na webových stránkách vězeňské služby, jako je třeba vkládání textu, jeho úprava a práce s fotografiemi, jejich správná velikost a rozlišení... to všechno není pro Mirku Královou možná žádná věda, ale pro nás ostatní je to většinou spíš nerovný boj. Každý z nás to určitě zná: Počítač nás neposlouchá, dělá si, co sám chce,

jen ne to, co po něm chceme my. Ale co naplat! Vzhled, přehlednost a především aktuální obsah internetových stránek je dnes pro každou firmu a organizaci nezbytný a Vězeňskou službu ČR z toho nevyjímá. Vždyť internetové stránky jsou tou první a často i jedinou možností, jak se může veřejnost o problémech českého vězeňství něco dozvědět.

● Umění rozhovoru

Další cvičení připomínalo kolektivní společenské hry. Vedl je Robert Blanda z oddělení vnějších vztahů generálního ředitelství. Jednalo se o trénink soustředění a zvládání stresu. Bylo třeba umět pohotově reagovat na nečekané situace a zachovávat si za všech okolností pozornost. Bylo například zapotřebí zvládat soustředění v uměle vyvolané stresové situaci. V dalším cvičení bylo třeba zvládat umění vést rozhovor, aby se z něj člověk nejen dozvěděl, co potřebuje, ale současně aby také dokázal sdělit partnerovi, co potřebuje sám. To vše ve vymezeném časovém limitu.

● Mimořádné události hrou

Školení vyvrcholilo společným cvičením všech účastníků a školitelů při ukázkovém řešení modelových situací. Rozdělili jsme se opět do několika skupin, každá si vylosovala nějakou mediálně napjatou mimořádnou událost, která může ve věznici nastat a kterou je třeba náležitě mediálně vyřešit. Někteří z nás tedy hráli

mluvčí nebo pracovníky věznice a jiní zase novináře.

Já jsem si zahrála svoji budoucí profesi, tedy roli tiskové mluvčí. Moji kolegové ze skupiny sehráli roli strážného na bráně věznice a role zvědavých novinářů. Mým úkolem bylo informovat veřejnost o tom, že několik vězňů osob ve věznici odmítlo převzetí stravy z důvodu omezení volnočasových aktivit, na které se momentálně nedostává finančních prostředků. Zvolili jsme variantu uspořádání tiskové konference, na které jsme vydali prohlášení o aktuální situaci ve věznici a o opatřeních, která byla v této souvislosti přijata. Poté jsem čela dotazům novinářů. Každé vystou-

pení školitelé hodnotili a radili, na co si dávat pozor. Atmosféra při vystoupeních byla chvílemi i velmi zábavná, zejména když chtěli kolegové poukázat na chybné či nevhodné mediální řešení zadané situace.

Závěr školení byl věnován hodnocení a doporučení pro další vzdělávání tiskových mluvčích. Celé školení se konalo v příjemné a přátelské atmosféře a věřím, že nejen pro mě byly takto strávené dny velkým přínosem pro další práci v tiskovém oddělení a vhodnou příležitostí, jak se seznámit či opětovně setkat s milými kolegy.

Internetový ArestShop nabízí výrobky vězňů

Jiří Dolejší

Koncem letošního února byl v pankrácké vazební věznici zahájen provoz elektronického obchodu ArestShop.cz. Jde o první vězeňský internetový obchod v ČR, který dokáže nabídnout produkty vězňů širšímu spektru zákazníků. Je provozován jako běžný e-shop, kde lze všechny výrobky objednávat přes internet. Pro zaměstnance VS ČR je připravena mimořádná 10% sleva na všechny produkty. V kategorii kovových výrobků nabízí grily, udírny, krbové nářadí, svícný, schodiště, svítidla, systémy na skladování vína, širokou zámečnickou a kovářskou výrobu. Originální dárek je možno pořídit v kategorii suvenýrů, kde naleznete stojánky a těžítka s vězeňskou tematikou. ArestShop.cz nabízí profesionální digitální a ofsetový tisk, knihařské služby, letáky, vizitky aj. Díky využití práce odsouzených jsou nabízeny skvělé ceny se zárukou profesionálního zpracování. Platby lze realizovat na dobírku, zálohovou fakturu nebo hotově na adrese pankrácké vazební věznice. Doručení výrobků zajišťuje logistická firma, ale je možné i osobní převzetí. ArestShop.cz v minulých týdnech zaznamenal velký úspěch v médiích, kdy se podařilo odvysílat například reportáž v pořadu ekonomika + na ČT24. Návštěvnost portálu má vzestupnou tendenci a v některých dnech sledujeme i 40 000 přístupů potenciálních zákazníků. Závěrem je nutné podotknout, že ArestShop.cz neslouží jen k prodeji výrobků, ale také ukazuje nové technologie a možnosti při zaměstnávání vězňů.

Hromadný útěk při cvičení Uzávěr 2012

Ve čtvrtek 5. dubna 2012 se ve Vojenském výcvikovém prostoru Dědice uskutečnilo Krajské taktické cvičení složek integrovaného záchranného systému a Vězeňské služby ČR Věznice Kuřim. Cílem cvičení Uzávěr 2012 bylo sladit činnost těchto složek a podílejících se orgánů krizového řízení Jihomoravského kraje a ověřit funkčnost provedených bezpečnostních opatření souvisejících se simulací útěku odsouzených. Vážnosti cvičení dodávala přítomnost hejtmána Jihomoravského kraje Michala Haška i policejního prezidenta Petra Lessyho.

Cvičení bylo zahájeno simulací ozbrojeného přepadení eskorty, při kterém vznikla dopravní nehoda autobusu, nákladního vozidla a doprovodného vozidla eskorty. Důvodem přepadení bylo osvobození jedné vězněné osoby, avšak vzniklé situace využili další odsouzení, kteří uprchli od místa nehody. Příslušníci eskortní služby Věznice Kuřim reagovali na vzniklou situaci opětováním palby z ručních střelných zbraní proti iniciátorovi přepadení, ten však spolu s osvobozeným vězněm z místa nehody ujel připraveným vozidlem. Následovalo bezprostřední pronásledování prchajícího vězně, který byl zadržen služebním psem. Další skupince vězňů se podařilo uprchnout.

O situaci bylo vyzkoušeno operační středisko Věznice Kuřim, které informovalo složky integrovaného záchranného systému. Do cvičení se tak postupně zapojila Policie ČR,

Hasičský záchranný sbor a záchranná zdravotní služba. Bylo provedeno vyproštění zraněných osob, poskytnuto prvotní ošetření a rozvoz pacientů do nemocnic. Proti prchajícím vězňům byla nasazena policejní technika i fyzická kontrola komunikací, což mohli pocítit řidiči v širokém okolí cvičiště. V závěru cvičení byly všechny osoby vypátrány a dopadeny zásahovou jednotkou Policie ČR.

Celému cvičení přihlížel jako host ředitel odboru vězeňské a justiční stráže Petr Vlk a i z jeho pohledu byla činnost příslušníků Věznice Kuřim velice profesionální, rychlá a odpovídala stanoveným legislativním a metodickým pokynům. Lze jen doufat, že simulovanou situaci nezažijeme v reálném životě a budeme se zdokonalovat pouze při těchto praktických nácvicích.

min

Den otevřených dveří u soudu

Letos v dubnu se již potřetí uskutečnil Den otevřených dveří u okresního soudu ve Svitavách. Tato akce byla určena studentům střední zdravotnické školy, gymnázia a obchodní akademie a také žákům posledních

ročníků místních základních škol. Studenti dostali možnost získat hlubší povědomí o činnosti soudu a vězeňské služby. Celou akci měl pod patronací předseda soudu Bohumil Kotala, který se také celého dne účastnil. Studenti si v doprovodu svých učitelů prohlédli budovu soudu, včetně soudní síně, spisovny či prostorů pro

eskoru vězněných osob. Na dvoře mohli nahlédnout do eskortního vozidla, ve kterém jsou přepravovány vězněné osoby na jednání k soudu, a vzorovou celu, která svým vybavením odpovídá klasické cele ve věznici. Dále pro studenty byla připravena ukázka příslušníků vězeňské služby z Vazební věznice Olomouc, kteří předváděli zadržení vězně pomocí služebního psa, eskortu s mimořádným bezpečnostním opatřením a záložní jednotky pod jednotným velením proti vězněným osobám.

maz

Zástupci firem, které zaměstnávají odsouzené osoby, měli možnost v rámci jednání poradního sboru ředitele opavské věznice poznat mechanismus výběru

Poradní sbor jednal o zaměstnávání vězňů

Dagmar Slaná

Pozváni byli zástupci deseti největších firem, které zaměstnávají odsouzené z opavské věznice. Po úvodním slově ředitele seznámili vedoucí oddělení zaměstnávání vězňů osob, oddělení výkonu trestu, oddělení vězeňské a justiční stráže a bezpečnostní technik majitele firem s problematikou, která je s touto otázkou spojená, tj. proces výběru, zařazování a vyřazování odsouzených na a z pracoviště, typy pracovišť, způsoby střezení, úkony, které je nutné před odchodem na pracoviště a příchodem odsouzených z pracoviště provádět, a bezpečnostními podmínkami. Deně odchází na venkovní či vnitřní pracoviště asi 200 odsouzených osob, s čímž je spojena náročná práce jak administrativní, tak kontrolní, tak organizační. Dalším bodem programu byla fotografická prezentace jednotlivých firem, doplněná informacemi o délce spolupráce a specializaci, na kterou je firma zaměřena. Jde o prá-

ce při třídění odpadu, úklidové práce, práce na poli nebo kovoobrábění. V diskusi majitelé firem zkonfrontovali své poznatky, problémy a požadavky se specifickými podmínkami

a možnostmi věznice. V závěrečném slově ředitel poděkoval za dosavadní spolupráci, vyjádřil spokojenost s její úrovní a naději, že tomu tak bude i nadále.

Jedním z poradních orgánů ředitele věznice je také tzv. Poradní sbor ředitele věznice. Je zřízen v souladu se zákonem č. 169/1999 Sb. a jeho smyslem a úkolem je projednávat metodické, koncepční i aktuální otázky penologické teorie a praxe, zejména pak doporučovat uplatňování nových poznatků, forem, metod a postupů zacházení s odsouzenými, které napomáhají účelu trestu. Zabývá se také tématy s tím úzce spojenými.

Pietní akt u příležitosti Pražského povstání

U příležitosti výročí Pražského povstání uspořádala Vazební věznice Praha-Pankrác pietní akt k uctění památky všech, kteří položili životy v boji proti fašismu. Kladení kytic a věnců u pamětních desek se zúčastnil ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil, generální ředitel Vězeňské služby ČR Jiří Tregler, ředitel Vazební věznice Praha-Pankrác Marian Prokeš, předseda Vrchního soudu v Praze Vladimír Stibořík a další hosté. Pietní akt tradičně vyvrcholil v prostorách tak zvané pankrácké sekýrárny, kde zazněla státní hymna.

Jiří Tregler brigádním generálem

Prezident republiky Václav Klaus jmenoval v úterý 8. května 2012 na Pražském hradě u příležitosti státního svátku Dne vítězství nové generály Armády ČR a Vězeňské služby ČR. Generálního ředitele Vězeňské služby ČR Jiřího Treglera při této příležitosti povýšil do hodnosti brigádního generála.

Za účasti pověřených zástupců Českého rybářského svazu se v polovině března uskutečnily ve Věznici Stráž pod Ralskem státní zkoušky z rybářských znalostí pro vybrané odsouzené, kteří po celý školní rok 2011 – 2012 docházeli do rybářského kroužku. Členové se učili výrobě rybářských nástrah a rybářského náčiní, byli seznamováni s legislativou a stanovami Českého rybářského svazu, s teorií lovu ryb udicí i základy environmentálního chování. V průběhu roku se odsouzení zapojili v rámci extramurálních aktivit i do brigád pro obec Hamr na Jezeře.

Zkoušky dopadly úspěšně. Všichni zúčastnění prokázali výborné znalosti nejen z legislativy, ale i při poznávání a určení druhů našich ryb. Zkušební komisi bylo vydáno celkem pět osvědčení o získané kvalifikaci pro vydání prvního rybářského lístku. Odsouzení si poplatek za zkoušku zaplatili z kapsného, ze kterého později uhradili i samotné náklady na vyhotovení rybářského lístku.

Za organizaci zkoušek patří poděkování vedení věznice, vedení oddělení výkonu trestu a pracovníkům ekono-

Miroslav Pulda
Foto: Petr Pazdera

Odsouzení dostali rybářské lístky

mického oddělení, všichni značnou měrou přispěli k organizačnímu zajištění této aktivity. Zvláštní uznání pak patří zkušební komisi: předsedovi MO Českého rybářského svazu Mimoně Marceli Lahůčkému a hospodáři organizace Zdeňku Jechoutkovi, kteří neváhali, ochotně ve svém volnu přijeli a propagovali tak rybářský sport i na tak nezvyklém místě, jako je věznice. Svou ruku k dílu přiložila i Jaroslava Vítková z Městského úřadu Mimoně tím, že odsouzeným pomohla s administrativou. Poděkování patří též speciálnímu pedagogovi věznice Petru Pazderovi, který pořídil z této netradiční akce fotodokumentaci. Zkoušky a získání rybářského lístku jsou námětem k zamyšlení nejen pro odsouzené, jak účelně trávit a organizovat volný čas ve výkonu trestu, ale především v osobním životě, po propuštění.

Tvorba za mřížemi

Různým kreativním činnostem se odsouzení lidé věnovali od pradávna. Samota, množství času a nedostatek materiálu dávaly vzniknout mnohdy velmi zajímavým artefaktům, například figurkám z kostí nebo z chlebové střídy. V současnosti již nemusí odsouzení tvořit tajně po nocích ve svých celách. Jejich aktivity jsou podporovány v rámci resocializačních a rekvalifikačních kroužků, které byly po polovině 90. let zaváděny ve věznicích celé České republiky. Na výtvarnou a řemeslnou tvorbu odsouzených totiž moderní vězeňství nahlíží jako na jeden z prostředků, které odsouzeným pomáhají rozvíjet tvořivost i udržovat pracovní návyky. Před lety přišlo vedení Věznice Kuřim s nápadem, že ti, kteří svým jednáním představovali donedávna pro

společnost hrozbu, by nyní měli být svému okolí co nejvíce užiteční. Věznice navázala spolupráci se školami, školkami, nemocnicemi, dětskými domovy a dalšími institucemi v okolí Kuřimi, jimž pravidelně věnuje hračky a didaktické pomůcky vytvářené odsouzenými. Právě výroba hraček pro děti se vedle řezbářství a malby odsouzení pod vedením pedagogů volného času dosud nejvíce věnovali. Jako připomínku těchto aktivit s významným pozitivním dopadem na odsouzené připravilo Podhorácké muzeum v Předklášteří ve spolupráci s Věznici Kuřim výstavu prací odsouzených mužů z kuřimské věznice. V neděli 25. března 2012 byla, za účasti ředitelky Věznice Kuřim, vernisáž zahájena samotná výstava, kterou zpestřilo vystoupení vězeňské kapely V sedě. To předznamenalo i hlubší význam celé akce, kdy se veřejnost má seznámit nejen s pracemi odsouzených, ale i s činností vězeňské služby. Součástí výstavy budou i živá vystoupení vězňů v rámci programu prevence kriminality, a to především pro školní mládež.

min

Delegace z polské Věznice Zareba ve Stráži pod Ralskem

Delegace polské věznice Zareba v čele s ředitelem Andrzejem Koszelou se v dubnu zúčastnila pracovní návštěvy ve Věznici Stráž pod Ralskem. Delegaci přivítal ředitel Věznice Stráž pod Ralskem Simon Michailidis a první zástupce ředitele Ladislav Blahník.

Na úvod byla pro návštěvníky připravena projekce prezentace věznice, ve které byla představena jednotlivá oddělení a samostatné referáty. Nejvíce dotazů bylo směřováno na řešení mimořádných událostí a jejich předcházení v souvislosti se zamezením průniku nedovolených předmětů do věznic. Dalším tématem byl průběh eskort vězňů osob a seznámení se s výstrojí a výzbrojí příslušníků naší věznice. Podrobnější informace získali návštěvníci při diskuzi s jednotlivými vedoucími přímo na jejich pracovištích.

Poté se polští kolegové přesunuli do terénu, kde jim byly předvedeny příslušníky věznice názorné ukázky vý-

Foto: Petr Pazdera

cviku skupiny pro zákrok pod jednotným velením. Dále práce eskorty při přepravě nebezpečné vězněné osoby. Zajímavou ukázkou byla i činnost příslušníků při napadení eskorty a zákrok příslušníků proti odsouzeným v ubytovacích prostorách. Ani deštivé počasí nepokazilo dojem z připravené akce. Odpoledne odjela polská delegace na prohlídku pracoviště pro odsouzené firmy Modus. Následující den byly projednány zkušenosti spo-

lupráce věznic s ostatními bezpečnostními sbory. Závěrem byla dvoudenní návštěva polských kolegů ve Věznici Stráž pod Ralskem vyhodnocena všemi účastníky opět jako velice plodná na nové poznatky. Obě strany se shodly na užitečnosti další spolupráce. Podobné akce přispívají k prohlubování a rozšiřování profesních kontaktů a vzájemnému předávání zkušeností.

vje

Odsouzený zachránil život ženě

Dne 7. června odsouzený Jan K., který je pracovníčně zařazen na nestřežném pracovišti ve firmě Haryservis na

pozici pomocného dělníka, se krátce po poledni po dobu asi 20 minut, až do příjezdu zdravotnické záchranné služby aktivně podílel na poskytnutí první pomoci mladé ženě, kterou přímo před budovou firmy postihl náhlý silný epileptický záchvat. Společně se zaměstnancem firmy se snažil ženu

udržet při životě, sanitka pak dotyčnou odvezla do nemocnice. Odsouzený touto svou okamžitou, nezištnou a účinnou reakcí prokázal svoji duchapřítomnost a obětavost a tím zabránil bezprostřednímu ohrožení zdraví a života zmíněné osoby.

maz

Fenomenální úspěch Jana a Elišky na Slovensku

Text a foto:
Eva Francová

Přeborník Jan Novotný z Věznice Valdice a vicemistr Pavel Rouček z Věznice Jiřice byli vybráni, aby reprezentovali ve dnech 4. - 8. června Vězeňskou službu ČR na VII. ročníku Mistrovství Sboru vězeňské a justiční stráže Slovenské republiky ve vyhledávání omamných a psychotropních látek, které se konalo ve slovenské Santovce. Celý přebor byl velmi dobře připraven, o výhru bojovalo 24 příslušníků vězeňských služeb Slovenska, České republiky, Maďarska a Celní správy Slovenské republiky.

Mistrovství zahájila 5. června odpoledne první disciplína - poslušnost. Ta se skládala z celkové poslušnosti, kdy pes kromě základních dovedností, jako je uposlechnutí pokynů: sedni, lehní nebo vstaň, musí překonat kladinu se žebříkem či metr vysokou překážku. Oproti přeboru na Pracově byla hodnocena navíc reakce na střelbu, kdy pes nesměl reagovat na výstřel, a dále aport kilogram těžké

dvou vozidlech uložený vzorek drogy. Jelikož se stává, že vzorek je založen i ve výšce, což je pro menšího psa samozřejmě poněkud problém, musí nastoupit silné ruce psovoda, který svého čtyřnohého parťáka podpoří a vyzvedne ho do výšky. Těžko říci, zda je to specialita českých psovodů, ale je nutno konstatovat, že reprezentanti České republiky byli v tomto způsobu vyhledávání napros-

dřevěné činky. Celá disciplína trvala asi 20 minut a byla první výhrou na Mistrovství psovoda Novotného s jeho světenyní Aneli, přezdívanou Eliška.

Druhý a třetí den byli soutěžící rozděleni na dvě skupiny. V tyto dny se konala disciplína - pachové práce, rozdělená do několika částí. Elišku čekala prohlídka motorových vozidel, kdy musela během 10 minut najít ve

tou výjimkou. I to Eliška zvládla na sto procent a vzorek našla. Po odpočinku následovalo hledání vzorku amfetaminu v papírových krabicích. V této disciplíně je Eliška dobře zběhlá, jelikož simuluje detekci drog v poštovních zásilkách, která se ve věznici provádí každý den. Třetí soutěžní den probíhalo hledání vzorku marihuany, kdy psovodi se svými psy museli během 10 minut

prověřit dvě místnosti. Ani tady Eliška neměla konkurenci. V odpoledních hodinách se klání schylovalo ke konci, před soutěžícími byla ještě poslední část, a to hledání vzorku kokainu v dřevěných bedýnkách. V této chvíli nebylo ještě nic rozhodnuto, neboť i vedoucí závodník mohl ztratit cenné body, což hrálo u psovodů velkou roli. Někteří svoji nervozitu přenášeli na své psy, což se zákonitě projevilo na bodovém ohodnocení. Eliška svůj poslední výkon zvládla s bravurou, jelikož ona i její psovod zachovali klid. V těchto pachových pracích bylo možné získat ze čtyř částí celkem čtyři sta bodů, což se jako jedinému povedlo valdickému reprezentantovi Janu Novotnému a Aneli!

Souhra psa a psovoda je klíčem

Nejen v této soutěži, ale i při denní práci ve věznici je nezbytná dokonalá souhra člověka a psa, jejich vzájemná láska, zvládnutí metody výcviku a preciznost práce. Jan Novotný dokázal, že má s Eliškou silné vzájemné pouto. Při následném focení jsem měla pocit, že Eliška vykonává pokyny ještě před tím, než je její psovod vysloví. Možná i toto pouto pomohlo k tomu, že vyhráli obě disciplíny - poslušnost i pachové práce, a tím se stali celkovými vítězi přeboru. Celá akce se nesla ve velmi přátelském duchu, ač se jednalo o soutěž. Pro valdickou věznici je to potvrzení perfektní práce psovodů a jejich čtyřnohých pomocníků v nekonečném boji proti průniku nedovolených předmětů do věznice.

Eva Francová

Přeborník VS ČR ve služební kynologii Jan Novotný říká:

Účast na kynologickém přeboru ve vyhledávání omamných a psychotropních látek, který každoročně pořádá Vězeňská služba ČR, je pro každého služebního psa ve vězeňské službě vrcholem kariéry. Snaha a zkušenosti, příznivé klimatické podmínky a trochu štěstí, to vše pomohlo reprezentantu valdické věznice prap. Novotnému a jeho služební feně Aneli, přezdívané Eliška, k zisku cenného vítězství na tomto přeboru a získání titulu „Přeborník VS ČR ve speciální služební kynologii pro rok 2012“. Jelikož získání titulu není v konkurenci vůbec jednoduché, položila jsem Janu Novotnému několik otázek:

Proč Aneli říkáte Eliška?

Vlastně ani nevím, jednoho dne jsem jí tak začal říkat.

Je Eliška Váš první pes?

Není. V civilní sféře jsem se nejprve věnoval agility s foxteriérem Agim, posléze sportovní kynologii s dobrmankou Aemi, která však měla kupírované uši, což je nepřipustné, a tak závodění zůstalo to tam. Elišku jsem převzal od kolegyně, která přecházela do jiné věznice. Je to téměř 5-letá fena BO-malinois, která vyniká svými pracovními schopnostmi, silným kořistnickým pudem a nikdy neutuchající chutí do jakékoli práce. Ale přeci jen nějaké prvenství má, byla mým prvním parťákem na speciální služební kynologii, s níž jsem absolvoval základní kurz. Jsme spolu 3,5 roku a myslím si, že Eliška je můj životní pes.

Byl jste na této soutěži poprvé?

Ne, premiéru jsme s Eliškou měli v loňském roce, kdy se nám na přeboru podařila vyhrát disciplína poslušnost.

Jak probíhala soutěž a kdo všechno se zúčastnil?

Závody probíhaly ve dnech 14. - 16. května. Dohromady soutěžilo 29 závodníků z Vězeňské služby ČR, ale také Policie ČR, Celní správy ČR a Armády ČR. Přijeli také zahraniční hosté ze slovenské vězeňské služby a Policie SRN. Mezi disciplíny patřily poslušnost a pachové práce, drogy byly ukryty v místnostech, motorových vozidlech, obálkách a uzavřených bedýnkách. Byl to třídní velmi vyrovnaný závod, kdy sebelepší chyba psovoda či psa znamenala bodovou ztrátu, která by se těžko do-

Eliška je můj životní pes

Letošní 13. ročník přeboru ve speciální služební kynologii na vyhledávání omamných a psychotropních látek se uskutečnil v druhé polovině května v areálu zotavovny VS ČR Pracov v Jižních Čechách. Letošním přeborníkem se stal psí specialista Aneli se svým psovodem Janem Novotným z Věznice Valdice.

háněla. V poslušnosti Elišce věřím, předvedla svůj, řekl bych, standardní výkon a myslím si, že právem vyhrála. Co se týče samotných „pachovek“ - tam mě v podstatě podržela také, před posledními dvěma disciplínami, kdy nervozita stoupala, vše zůstalo na Elišce a ta nenechala nikoho na pochybách, kdo by měl být letošním vítězem Přeboru.

Co byste chtěl říci závěrem?

Chtěl bych poděkovat všem, kteří mi v přípravě na soutěž pomáhali - Výcvikovému středisku služební kynologie VS ČR Jiřice, valdickému vedení

a družstvu místních psovodů v čele s nrap. Dědkem, který mi v přípravě pomáhal nejvíce. Pokud to zdraví a služební povinnosti dovolí, pokusíme se příští rok prvenství obhájit.

Děkuji za rozhovor.

Díky prvenství se Jan Novotný s Aneli v červnu zúčastní VII. ročníku Mistrovství Sboru vězeňské a justiční stráže Slovenské republiky ve vyhledávání omamných a psychotropních látek a tak nezbývá, než jim oběma popřát, aby se jim zde podařilo obsadit co nejlepší místo.

Fre

Mají psi ve Valdicích čumáky?

Eva Francová

Tuto neblaze proslulou pochybnost vyslovenou před časem jedním jízlivým novinářem znovu vyvrátily speciální prohlídky Věznice Valdice konané koncem dubna ve spolupráci s kynology Celní správy ČR v rámci společného cvičení. Prostory valdické věznice umožnily nácvik průzkumu objektů, likvidace výtržností, rozvíjení zloby na cizí osoby a další obranářské práce.

Cvičení se zúčastnili vedle psovodů celní správy a Věznice Valdice také zástupci věznic Příbram, České Budějovice a Stráž pod Ralskem. Cílem cvičení nebyl ovšem jen nácvik různých dovedností, ale i prohlídky vytipovaných cel a vnitřních provozů pracovišť, kde by se mohl předpokládat výskyt omamných a psychotropních látek. Šest psích specialistů celní správy se svými psovody za celé tři dny nedetekovalo žádnou přítomnost zakázaných látek a tím potvrdilo kvalitní práci speciální valdické kynologie. Takže ano, navzdory nezapomenutelnému dotazu, valdičtí psi čumáky mají! To ale samozřejmě neznamená, že by tím byl boj s nepovolenými předměty, které odsouzení zkoušejí různými způsoby za mříže dostat, předem vyhraný. V posledních několika měsících byla přijata řada nejrůznějších

bezpečnostních opatření, která mají za úkol eliminovat rizika držení nepovolených předmětů odsouzenými, provádějí se důslednější kontroly odsouzených, ubytoven i pracovišť vězňů.

Hlavní kynolog Generálního ředitelství cel Martin Veverka uvítal možnost nácviku vyhledávání drog a tabáku kdekoli v prostorách věznice a mohl tak porovnat úroveň kynologie obou ozbrojených složek. Tato akce byla velmi náročná na organizaci, například pokud se jedná o ubytování psovodů i psů, vše se ale zdárně podařilo, a to i díky týmu valdických psovodů. Celá akce se nesla v duchu přátelské atmosféry, obohatila oba tábory o další profesní zkušenosti a zároveň se do budoucna stala příslibem spolupráce při výcviku a protidrogové prevenci.

Úspěch Vs na soutěži celní správy

Psovod Jiří Stárek se služebním psem Sorbonem z Hükelovy vily z Věznice Jiřice zvítězil v soutěži psovodů služebních psů Celní správy ČR ve vyhledávání drog. Závod, koncipovaný jako nominační soutěž pro účast na mistrovství Evropy, se konal ve dnech 13. – 18. května 2012 v regionálním výcvikovém středisku služební kynologie Světové celní organizace v Heřmanicích u Frýdlantu. Kromě psovodů celní správy se soutěže zúčastnili zástupci Armády ČR, Policie ČR, vojenské policie a Vězeňské služby ČR. Mistrovství Evropy ve služební kynologii organizuje letos celní správa Rakouska a tomu také odpovídala její náročnost. Ve čtyřech dnech se vyhledávalo jedenáct vzorků drog založených v zavazadlech, na vozidlech a v místnostech, třikrát se na různých cvičištích opakovaly cviky poslušnosti. Souběžně s nominační soutěží probíhala soutěž psovodů služebních psů Celní správy ČR ve vyhledávání tabáku, ve které prap. Jiří Stárek spolu s pprap. Leošem Cieslarem z Celního ředitelství Ostrava obsadili druhé místo ve smíšených družstvech.

red

Reintegrační programy v českých věznicích

Úspěšný návrat odsouzených do občanského života a jejich zdárné znovuzačlenění do společnosti je jednou z hlavních podmínek pro dlouhodobé snížení recidivy. Vězeňská služba ČR proto věnuje tradičně velkou pozornost nejen práci s vězni umístěnými do výstupních oddělení, ale i reintegračním programům zabezpečovaným často občanskými neziskovými organizacemi.

Práce s odsouzenými ve výstupním oddělení je specifická v tom, že je kladen důraz právě na ty aktivity, které mají připravovat odsouzené na život po propuštění, mají u odsouzených pěstovat samostatnost, snahu o prosazení se a orientaci na trhu práce, mají vytvářet pracovní návyky, pravidelnost, odpovědnost a sebereflexi. Odsouzené ve věznici také navštěvují koordinátoři sociální péče. Pracovníci výstupního oddělení se snaží vytvářet základní sociální vazby pro odsouzené, kteří jsou bez zázemí, učí odsouzené korespondovat s institucemi a organizacemi, které zajišťují ubytování a zaměstnání.

Ve Věznici Rýnovice se využívají dva reintegrační programy. První z nich, motivační program ZZ - Získej zaměstnání, je zaměřen na motivaci klientů ve výkonu trestu k aktivnímu řešení jejich životní situace, změně zažitých nekonstruktivních vzorců chování a posilování dovedností pro získání a udržení si zaměstnání. Z praktického hlediska se jedná zejména o psaní životopisu a motivačního dopisu nebo přípravu na přijímací pohovor. Součástí jsou také pracovní právní informace a informace o důsledcích nelegální práce. Setkávání probíhá aktivní formou. Tento program je realizován na základě spolupráce se Sdružením pro probaci a mediaci v justici. V současné době se ho účastní 12 odsouzených. Koncem loňského roku se uskutečnil kurz k řešení zadluženosti a finanční gramotnosti, který absolvovalo osm odsouzených.

Druhým programem je resocializační program ZZZ - Zastav se, zamysli se, změň se, který se ve Věznici Rýnovice realizuje od listopadu 2008. Každým rokem prochází tímto programem dvě skupiny vězňů, tedy cca 24 odsouzených. V těchto dnech se uskutečňuje závěrečná fáze skupiny osmi odsouzených a zároveň výběr 12 odsouzených, kteří jsou motivováni ke změně myšlení ve vztahu k páčání trestné činnosti a k účasti v programu, včetně dodržování společně stanovených pravidel. S těmito odsouzenými bude realizováno celkem 11 skupinových setkání. Odsouzení zde mají prostor k zamýšlení se nad sebou, ke zformulování svého problému a zjištění

příčin své konkrétní či opakující se trestné činnosti. Pod vedením lektorů se snaží domýšlet následky svého jednání, stanovovat si konkrétní a dosažitelné cíle. Během účasti na skupinách je vyžadován aktivní přístup odsouzených, který je jedním z nejdůležitějších faktorů jejich změny. Po úspěšném dokončení programu obdrží každý z účastníků certifikát o absolvování programu. Závěrečná zpráva, vypracovaná lektory, je součástí hodnocení odsouzeného k podání žádosti o podmíněné propuštění.

Ve Věznici Jiřice spoluorganizuje reintegrační programy Sdružení pro probaci a mediaci v justici. Odsouzeným je tu k dispozici projekt Národní vyhlídky, cyklus besed Kroky po propuštění, účast v motivačním programu ZZ - Získej zaměstnání a další aktivity včetně kurzů finanční gramotnosti a řešení zadluženosti. Ve spolupráci s oddělením resocializačních a reintegračních programů Centra sociálních služeb Praha se zde realizuje spolupráce s odsouzenými v rámci nabízeného resocializačního programu Beta po propuštění z výkonu trestu. Jedná se zejména o odsouzené, kteří budou žádat o podmíněné propuštění a kterým by vykonání tohoto programu mohl uložit soud v rámci probačního dohledu. Specialisté věznice Jiřice dále realizují výcvikový skupinový program ZZZ, který se v oblasti resocializace zaměřuje na změnu myšlení a chování ve vztahu k páčání trestné činnosti. Sdružení pro probaci a mediaci v justici se podílí na realizaci reintegračních programů také **ve Věznici Stráž pod Ralskem**. Se zdejšími vězni pracuje na realizaci motivačních programů ZZ - Získej zaměstnání a Myslím to vážně a dále na kurzech finanční gramotnosti a řešení zadluženosti. Hlavním a obecným cílem léčebně výchovného působení na odsouzené **Věznice Opava**, vykonávající výkon trestu odnětí svobody ve specializovaných odděleních, je změna jejich jednání a chování, které v důsledku životního stereotypu, založeného na nadužívání alkoholu a dalších omamných psychotropních látek, vedly k asociálnímu přístupu k životu a ke společnosti a s tím souvisejícím kriminálním deliktům. To předpokládá

postupné vytváření kritického náhledu na dosavadní životní styl a vybudování motivace k abstinenci a přijetí hodnot vycházejících ze společensky pozitivních etických norem.

Naplňování tohoto cíle je hlavním těžištěm práce specializovaných oddělení a vyžaduje soustavné a důsledné působení na odsouzené zejména v oblastech, jako je poznávání a stabilizace vlastní osobnosti, zvýšení sebedůvěry a upevňování motivace k abstinenci, hledání a objevování nových životních cílů a možností vlastní seberealizace spolu s perspektivami uplatnění se a dosažení úspěchu v dalším životě, rozvíjení zájmových aktivit, které mohou nahradit navykly způsoby trávení volného času s drogou či alkoholem a pomoci upevňování trvalejších pracovních návyků a pozitivního vztahu k práci. Důležité je také navázání a stabilizace vztahů s rodinou, příbuznými nebo blízkými osobami, které mohou kladně působit na jejich život bez drogy či alkoholu. V ženské věznici **Světla nad Sázavou** se jako jediný certifikovaný resocializační program realizuje program ZZZ. „Kromě toho máme další nestandardizované programy či spíše aktivity jako KKK – Krátký kurz konfliktů, dále trénink sociálních dovedností a terapeutickou skupinu pro práci s trestným činem,“ uvedla mluvčí věznice s tím, že se všechny tyto aktivity uskutečňují na bezdrogové zóně.

Ve věznici Nové Sedlo v současné době probíhá Komplexní reintegrační program pro osoby opouštějící vězení, jehož realizátorem je Centrum podpory podnikání Praha o.s. Program je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Jedná se o reintegrační program v oboru dřevovýroba a kovovýroba. Program začal v listopadu 2011 a končí v květnu 2013. Během tohoto období se uskuteční tři čtyřměsíční kurzy v každém oboru. V každém kurzu je zařazeno 10 odsouzených, kteří po ukončení kurzu skládají závěrečné zkoušky.

Ve Věznici Kynšperk se nyní realizuje program Beta, v minulosti to byly motivační programy ZZZ - Zastav se, zamysli se, změň se a program ZZ - Získej zaměstnání. **Věznice Mírov** organizuje pro odsouzené chystající se k návratu do společnosti řadu programů včetně komunitního setkávání, kursu právního minima, sociálního poradenství a individuální psychoterapie. **Ve Vazební věznici Praha Pankrác** se společně s Centrem sociálních služeb Praha uskutečňuje program Beta. Jedná se o skupinové rozhovory s odsouzenými o jejich budoucnosti, představách a plánech. **Věznice Příbram** realizuje ve spolupráci s Centrem podpory podnikání Praha o.s. a Hospodářskou komorou Praha Komplexní reintegrační

grační program pro osoby opouštějící prostředí Věznice Příbram, program se financuje z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Ve **Věznici Znojmo** odsouzeným pomáhá program 3Z a rekvalifikační kurz – kuchařské práce v prostorech veřejného stravování.

**Obecný popis základní poskyto-
vané služby**
Resocializační programy (specifické sociální programy pro alternativní opatření trestu):

- **ALFA** - program pro podmíněně odsouzené (obviněné, obžalované) - je určen pro muže i ženy od 18ti let, proti kterým bylo zahájeno trestní stíhání, a tedy jsou obviněni či obžalováni z trestného činu a současně hledají a mnohdy potřebují podporu v různých oblastech svého života. Dále pro klienty, kterým bylo v rámci rozsudku uloženo omezení nebo povinnost podrobit se psychosociálnímu výcviku a převýchově či programu psychologického poradenství nebo pro klienty s dalšími možnými variantami alternativního řešení potrestání.

- **BETA** - program pro podmíněně propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody - je určen pro muže i ženy od 18ti let, kteří si chtějí podat žádost o podmíněně propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a současně chtějí pracovat na svých vlastních problémových oblastech, jež je v minulosti přivedly k páchání trestné činnosti. Dále pro klienty, kteří již byli podmíněně propuštěni z výkonu trestu a bylo jim v rámci rozhodnutí soudu uloženo omezení či povinnost podrobit se psychosociálnímu výcviku a převýchově či programu psychologického poradenství.

Resocializační programy ALFA (od roku 2001) a BETA (od roku 2002) nabízejí řešení problémů souvisejících s pácháním trestné činnosti a výkonem trestu odnětí svobody. Zaměřují se individuálně na potřeby klientů a jejich aktuální situaci. Zahrnují psychosociální poradenství a trénink, který obsahuje individuální práci s prvky psychoterapie, sociální pedagogiky a sociální práce. Sebepoznání či posilování pozitivních sociálních vztahů je velmi důležité pro návrat klienta do běžného života. Dále tyto programy nabízejí sociální a právní poradenství ve smyslu řešení trestně právních otázek, dluhů a sociálních problémů, které má takřka každý klient přicházející do programů. V neposlední řadě nabízejí i podporu při hledání zaměstnání a ubytování. Oba programy jsou součástí oddělení resocializačních a reintegračních programů Centra sociálních služeb Praha).

Reintegrační programy ve Věznici Ostrov

Jiří Vorel

Ve Věznici Ostrov vykonává činnost specializované oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním návykových látek. Program tohoto oddělení je založen na komunitním systému a skupinové práci, odsouzení se spolupodílejí na terapii vlastní i spoluvězňů. Program je orientován na změnu hodnotového žebříčku a na další život odsouzených bez návykových látek. Minimální délka programu je 10 měsíců.

Ve věznici vykonávala činnost také výcviková skupina STOP (sebezkušenost, trénink, odpovědnost, přijetí viny). Program výcvikové skupiny STOP je založen na komunitním systému a skupinové práci, odsouzení se podílejí na terapii vlastní i spoluvězňů. Program je orientován na změnu hodnotového žebříčku, na motivaci ke zdravému životnímu stylu, k řešení problémů v oblasti sociálně nežádoucích - patologických jevů. Minimální délka trvání celého programu je šest měsíců.

3Z

Realizace standardizovaného programu 3Z pracuje sebezkušenostní formou práce se vzorci trestného jednání, sebepoznávání, překonávání různých těžkostí, společné sdílení, získávání sociálních dovedností k dosahování cílů, práce se svědomím delikventů, pozitivní směřování, vyrovnávání se s náročnými rizikovými situacemi ve vztahu k eventuální budoucí trestné činnosti, postpenitenciární směřování odsouzených, formou interaktivní individuální práce rozvíjení komunikace, zvládání procesu změny, styly myšlení, kauzální myšlení, zaujímání hledisek a postojů, otevřená analýza dosavadní trestní minulosti, vytváření strategií pro vyhnutí se další trestné činnosti.

Spolupráce s institucemi a organizacemi

Jednou z organizací, které provádějí ve Věznici Ostrov rekvalifikační kurzy pro odsouzené, je firma Carlsbader Gate Karlovy Vary. V roce 2011 se jednalo o rekvalifikační kurz: číšník formou zaučení a obsluha a práce s PC. Ve dvou termínech proběhl také rekvalifikační kurz: obsluha a práce s PC. V současné době probíhá rekvalifikační kurz: malíř - natěrač. Součástí rekvalifikačních kurzů jsou tzv. motivační kurzy, v nichž lektor přednáší o společenských praktických jevech, které by měly odsouzení řešit po propuštění z VTOS.

Byla také navázána intenzivní spolupráce organizací Sdružení pro probaci a mediaci v justici o.s. Tato organizace nabízí rekvalifikace, pomoc při hledání ubytování i zaměstnání, řešení zadluženosti. Zaměřuje se na osoby po propuštění a před propuštěním ze Středočeského, Karlovarského a Ústeckého kraje. Zrealizovány byly v rámci projektu Pomůžeme Ti pracovat dva motivační kurzy ZZ (Získej zaměstnání), nyní probíhá třetí běh, rekvalifikační kurz práce s benzínovou sekačkou, křovinořezem a motorovou pilou a rekvalifikační kurz práce s motorovou pilou. Proběhla také beseda k finanční gramotnosti. V rámci projektu „Pomoc obětem a pachatelům trestných činů“ byla zrealizována také beseda k finanční gramotnosti a třikrát navštívil věznicí pracovník dluhové poradny, který individuálně pracoval s odsouzenými. Věznice také intenzivně spolupracuje se státními orgány a organizacemi a s organizacemi místních samospráv po celé republice, což je součástí každodenní rutinní práce příslušných odborných zaměstnanců věznice.

Extramurální aktivity

V návaznosti na program zacházení ve specializovaném oddělení se jeví jako vhodné zrealizovat extramurální aktivity se zaměřením na pomoc neziskovým organizacím. Odsouzení zařazení do terapeutických programů či po jejich úspěšném absolvování se podílejí také na realizaci velkou měrou. Extramurálních aktivit se zúčastnilo 162 odsouzených při 42 akcích (výpomoc zvířecímu útulku Macík, obnova Horního hradu, úklid ostrovského klášterního areálu, práce pro mateřské centrum Ostrůvek atd.)

Reintegrační program Věznice Nové Sedlo

Eva Koreneková
František Houdek

Věznice Nové Sedlo v měsíci září 2011 zahájila spolupráci s Centrem podpory podnikání Praha, o.s. na projektu Komplexního reintegračního programu pro osoby opouštějící prostředí věznice. Věznice spolu s Hospodářskou komorou hlavního města Prahy se stala neformálním partnerem projektu, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

v listopadu. Vybraní odsouzení pod vedením mistrů odborného výcviku se v průběhu čtyř měsíců seznamují s teoretickou a praktickou částí oboru. Kurz bude ukončen zkouškou z teorie a praxe. Na vzdělávací program dřevovýroby navazuje program v oboru kovovýroba. Velice silnou motivací se stává pro odsouzené zařazení v programu svářečský kurz, který absolvují jen ti nejlepší. Již na samém začátku bylo možno konstatovat, že vzdělávací progra-

my svou obsahovou stránkou zaujaly odsouzené, proto odborní pracovníci věznice ve spolupráci s odbornými pracovníky CPPP, o.s. upřednostnili při výběru především ty odsouzené, kteří splňovali všechna kritéria. Závěrečné zkoušky I. běhu kurzu dřevovýroba v rámci Komplexního reintegračního programu pro osoby opouštějící Věznici Nové Sedlo se ve věznici uskutečnily počátkem dubna. Všech deset odsouzených absolvovalo nejprve písemnou zkoušku. Po vyhodnocení předstoupili se svým finálním výrobkem před komisi, kde popsali podrobně celý pracovní postup a odpovídali na otázky zkoušejících. Odsouzený, který si zvolil náročnější výrobek, se před komisí prezentoval plány, nákresy a šablony. V závěrečném hodnocení komise konstatovala, že znalosti u některých odsouzených daleko přesahovaly znalosti učňů střední technické školy.

Výsledky ocenění i děti

Výrobky odsouzených posloužily nejen k prezentaci, ale najdou dále své uplatnění. Všechny hračky, které byly vyrobeny v rámci I. běhu čtyřměsíčního kurzu mají již svého adresáta. Tím je Mateřská škola Švýcarská v Kladně, kam uvedené hračky a výrobky putovaly. Hračky byly dětem z mateřské školy předány 1. června 2012 u příležitosti Mezinárodního dne dětí. Zástupci věznice přivezli hračky do školky, kde je dětem osobně předal ředitel věznice Miroslav Špalek společně s Ivanou Janatovou z Centra podpory podnikání Praha o.s.

Jak se scházejí blízcí odsouzených

Jan Frank

Autor je předseda občanského sdružení Za branou

Občanské sdružení Za branou na konci roku 2011 zahájilo projekt Svépomocná skupina osob blízkých lidem ve vězení. Cílem projektu je podpořit vzájemnou komunikaci rodinných příslušníků a partnerů odsouzených ve výkonu trestu. Ti často trpí samotou, stigmatizací i existenčními problémy. A jak jsme zjistili, ocení i výměnu informací z vězeňství a trestního práva, což jsou oblasti, se kterými se většinou setkávají poprvé v životě, a proto jsou pro ně neznámé.

Na začátku všeho bylo šetření Za branou, zkoumající názory recidivistů na příčiny jejich opakovaného trestu odnětí svobody. Uspělo se v roce 2010 ve Věznici Příbram, Kuřim a Pankrác, zapojilo se celkem 59 odsouzených.

Formulář se respondentů tázal také na to, co by označili směrem do budoucna za podmínku vyhnutí se návratu do vězení. Poněkud překvapeni jsme byli zjištěním, že na prvním místě nebyla pomoc neziskovek, státu, dokonce ani získání zaměstnání a úspěch v boji se zadlužením, ale osobní vztahy a rodina.

Tento poznatek nám pomohl rozšířit pozornost od obvyklých problémů propuštěných vězňů (bydlení, práce, dluhy) směrem k jejich osobnějším potřebám. To podpořilo názor, že prevenci kriminality se může teoreticky dařit i tak, podpoříme-li vztahy odsouzených.

Cesta k realizaci projektu ale nebyla snadná. O formování skupiny nejevíli zájem kurátoři sociální prevence, dlouho jsme hledali cestu, jak oslovit možné zájemce. Náš pracovník Jiří Mataj ale zjistil, že například partnerky odsouzených komunikují vzájemně bez jakékoliv formální podpory či organizačního rámce. Zveřejnili jsme tedy inzerát na serveru www.trestnirizeni.com a zareagovaly na ně dvě partnerky odsouzených. Při osobním setkání jsme zjistili, že naše představy jsou společné: východiskem by mohlo být věcné sdílení problémů i praktických informací, stejně jako názorů a zkušeností.

Síly se spojily, a tak se od prosince 2011 v klubovně v centru Prahy konají jednou až dvakrát měsíčně setkání s průměrnou návštěvností pět osob. K naší radosti se o skupině dozívají další a další lidé, takže skoro na každé skupině je někdo nový. Pro zajímavost: členy jsou dva muži v roli otců, jedna matka a zbytek tvoří manželky a přítelkyně odsouzených. Dvě z nich dokonce vystoupily v pořadu věnovaném justici v Českém rozhlasu 6, jehož záznam je možné vyslechnout na webových stránkách Za branou.

A jak pracujeme? Setkání má dvě části: v první mohou členové skupiny klást dotazy z oblasti práva a odborného sociálního poradenství, v druhé hodině přicházejí na řadu soukromá témata probíraná ve skupině. Zahrnují fenomény odloučení, stigmatizace, sociálních efektů odloučení, vlivu odloučení na vztahy apod.

Dlouhodobým cílem skupiny je vy-

tvoreni stejně zaměřených skupin i v dalších městech České republiky, především v oblastech s vysokou kriminalitou, ale samozřejmě nejen v nich.

Děkujeme Generálnímu ředitelství Vězeňské služby ČR za vlídné přijetí delegace složené z členů sdružení Za branou a dvou členek svépomocné skupiny počátkem letošního roku.

Michal Petras

SARPO školí koordinátory

První školení vybraných koordinátorů z věznic a vazebních věznic, kteří budou působit jako kontaktní osoby při zavádění nástroje na hodnocení rizik a potřeb SARPO, se uskutečnilo ve dnech 28. až 31. května 2012 v Institutu vzdělávání VS ČR. Školení druhé skupiny koordinátorů je naplánováno na polovinu června. Za každou věznici či vazební věznici je vybrán jeden koordinátor, v organizačních jednotkách s kapacitou nad 600 odsouzených jsou koordinátory dva, celkem je vyškolen 50 koordinátorů. Koordinátory jsou zpravidla speciální pedagogové s kompetencí zpracovávat komplexní zprávu odsouzených. Školení provádějí členové vývojového týmu SARPO.

Účelem hodnocení rizik má především být schopnost předpovědět pravděpodobnost opakování trestné činnosti odsouzenými a tomu přizpůsobit další zacházení. SARPO nahradí ve vězních a vazebních vězních komplexní zprávu jako vstupní hodnocení odsouzeného po jeho nástupu do výkonu trestu. Část výstupů ze SARPO bude použita pro zpracování hodnocení pro soud při rozhodování o podmíněném propuštění a také pro změnu vnější diferenciaci. Záměrem SARPO je zřehlednit a zjednotit systém hodnocení a následně také diferenciaci odsouzených v rámci jejich umísťování a zacházení.

Práce v SARPO

Pro výpočet statického rizika je nutné načíst trestněprávní údaje odsouzeného z opisu z rejstříku trestů do VIS a dále do nástroje SARPO. V minulém roce VS dostala novelou zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů možnost žádat o opisy z rejstříku trestů elektronickou cestou. Ve VIS byly vytvořeny rubriky pro novou položku trestní minulost a prostor pro uložení a tisk nové komplexní zprávy, která je konečným výstupem ze SARPO.

V září a říjnu budou pokračovat třídní školení pracovníků jednotlivých funkcí, kteří v nástupním oddělení zpracovávají komplexní zprávu. Celkem se bude jednat o vyškolení cca 200 pracovníků. Na podzim budou definitivně dokončeny všechny náležitosti, jako je kompletní verze

SARPO je jednotný, objektivní, strukturovaný, cílený nástroj hodnocení odsouzených s validizovaným výpočtem statického a dynamického rizika a se zaměřením na identifikaci specifické trestné činnosti obsahující násilný, sexuální nebo drogový kontext. Elektronický program SARPO je vytvořen na platformě VBA (Visual Basic for Applications) a tabulkového procesoru Excel. Centrální MDB databáze, administrační modul a databáze otázek centrálně ovládací program jsou uloženy na zabezpečeném serveru. Program je primárně určen jako prohlížeč a procesor dat, řídící data programu a sběrná databáze jsou umístěny mimo věznice na síti. Program je schopen provádět automatické aktualizace u jednotlivých uživatelů. Případné úpravy váhy jednotlivých faktorů, způsobu výpočtů rizik, uživatelského prostředí apod. se budou ovládat prostřednictvím administračního modulu z centra bez nutnosti zásahu na každé jednotlivé věznici.

programu, teoretický a metodický manuál, technický manuál, příslušné NGR o zacházení s odsouzenými a celkově nastavený systém ve spolupráci odborů výkonu vazby a trestu, informatiky a správního GR VS ČR. Zavedení nástroje, resp. programu SARPO do praxe je plánováno k 1. listopadu 2012.

Odsouzený postavil věznici za 18 měsíců

Robert Blanda
Markéta Prunerová

Během výkonu trestu vytvořil jeden z odsouzených Vazební věznice Praha-Ruzyně model této věznice v jednom z nejoblíbenějších „vláčkových“ měřítek HO, tedy 1:87. Do nejmenších podrobností vyvedenou maketu věznice vyrobil za 18 měsíců. Ta teď poslouží nejen k prezentaci věznice, ale také jako učební pomůcka při výcviku nových příslušníků vězeňské služby.

Modelová věznice je plně elektrifikována a osvětlena stovkami žárovek a diod spojených 250 metry kabelů. Důmyslný systém termoregulace měří teplotu na několika místech modelu tak, aby se zabránilo přehřátí elektrických obvodů. Představuje jakousi „ideální“ podobu věznice. Budovy jsou v dokonalém technickém stavu, fasády září novotou a vše je rovnoměrně osvětleno. Přes hlavní vstup-

ní koš přicházejí návštěvy, nastupují noví odsouzení, zatímco ti stávající tráví volno na hřišti, nebo si užívají volno ve vycházkových dvorech. Tyto události a činnosti se běžně konají v různou dobu a v různé dny, zde je ale můžeme idealizovaně vidět v jednom okamžiku.

V areálu věznice jsou tak například zachycena eskortní vozidla, ale také auta policie nebo městských stráž-

níků, hasičské inspekce, zavážky potravin, odvozu odpadu a na příležitostně heliportu zrovna přistál vrtulník. Maketu oživují desítky ručně malovaných figurek, které jsou rovněž v měřítku 1:87 a které představují skutečné zaměstnance věznice včetně miniaturního ředitele věznice Ivana Horáka, kráječčího ke svému zaparkovanému vozu. Vidět můžeme také vychovatele Jaroslava Tomeše,

který na výrobu modelu dohlížel. Zaměstnanci věznice mohli sponzorsky poskytnout odpovídající model svých vlastních soukromých aut, pokud je chtěli mít „zaparkovan“ na modelovém parkovišti.

Autor modelu Jakub Nedvěd se musel vypořádat s řadou převážně ekonomických problémů. Například svítidla pouličního osvětlení lze v tomto měřítku běžně koupit, ale bylo by to vzhledem k jejich množství příliš nákladné, takže je raději vymodeloval z náplní do propisek tak dokonale, že původní originál nelze od svépomoci vyrobených rozeznat.

Naproti tomu český vězeňský eskortní autobus se jako model nevyrábí, takže ho Jakub Nedvěd vyrobil ze tří jiných modelů autobusů. Uvnitř je detailní interiér eskortní úpravy včetně katru oddělujícího vězně od eskorty, to však při běžném pohledu na model věznice není vidět.

Zajímavostí je i to, že model ruzyňské věznice je umístěn pod velkým skleněným sarkofágem ve střešní nástavbě jedné z budov – ta se pocho-pitelně na modelu nachází rovněž, a to i s miniaturním modelem ve stávající maketě.

Praha Ruzyně 1:87

cca 23 500 kusů jednotlivých konstrukčních dílů a součástek

Materiál:

92 % originál ruční práce - výroba za použití dřeva, balzy, dřevotřísky, tvrzeného PVC, latí, folií, drátů, kartonu, čtverek, pletiva, šroubů, síťoviny, žárovek, LED diod, el. kabelů, svorek, lepidel, barev a tmelů atd.

Elektrický obvod:

523 kusů žárovek a 192 kusů LED diod, které zajišťují optimální osvětlení modelu, cca. 250 m. el. kabelů na rozvodech, 2 kusy usměrňovací a rozvodové transformátory o příkonu 17 a 10 ampér chlazené ventilaátorem, jističe umístěné v pojistkové skříňce, 2 kusy zabezpečovacích teplotních čidel,

Napájení:

220 V – usměrnění na 12 V,

Rozměry modelu se zasklením:

325 x 200 x 125 cm + nohy podstavce.

Počet oken v hlavní části modelu:

Budovy A, B, C, D cca 2500, každé okno je děláno ze 4 částí, pokud má parapet, tak z 5 částí, pokud má ještě venkovní mříž, pak je ze 6 dílů.

Slovenští kolegové ve Věznici Všehrdu

Bronislava Vetešníková

Dne 23.5. 2012 přijeli do Věznice Všehrdu na tří denní pracovní návštěvu kolegyně a kolegové z partnerské věznice pro mladistvé odsouzené ze SR v Sučanech u Martina. Cílem této návštěvy bylo prohloubení již navázaných kontaktů, získaných na základě reciproční návštěvy v loňském roce.

Delegaci vedenou zástupcem ředitelky ústavu pro výkon trestu odnětí svobody mladistvých odsouzených Miroslavem Švedou přivítal ředitel věznice Jiří Šrajber společně se svými zástupci a dalšími vedoucími oddělení a samostatných referátů. Slovenští kolegové měli možnost zhlédnout prezentaci věznice a následně podiskutovat o způsobech výkonu trestu a trestního opatření u mladistvých odsouzených na obou stranách. Hlavní náplní programu byla prohlídka jednotlivých částí věznice, organizace výkonu strážní a dozorcí služby, realizace programů zacházení s vězněnými osobami. Největší zájem byl zaměřen na způsob ubytování a uplatňování diferencovaného zacházení v rámci výkonu trestního

opatření u mladistvých odsouzených, zvláště pak způsoby zacházení a ubytování nejproblémovějších mladistvých s přetrvávající agresí vůči ostatním odsouzeným. Pro srovnání vybavenosti a režimu dne navštívili ubytovny pro odsouzené zařazené do standardního výkonu trestu odnětí svobody věznice s dozorem a následně ubytovací prostory pro odsouzené v typu věznice s dohledem. Zajištění zdravotní péče o odsouzené a způsob výjeje léků přes výdejní okénko byl pro zahraniční kolegy dobrou inspirací.

Vzdělávání i tresty

Nemalý zájem vzbuzovala návštěva oddělení pro výkon kázeňských trestů s krizovým oddělením a víceúčelové místnosti pro individuální práci s odsouzenými. Například soudní místnost, kaple a centrální kondiční posilovna odsouzených, která byla středem častých dotazů k podmínkám a výběru odsouzených na uvedenou sportovní aktivitu. Během prohlídky měli naši kolegové možnost porovnat různé formy programů zacházení, diferenciace mladistvých odsouzených či způsob ubytování. Velmi zajímavým poznáním byly pro návštěvu možnosti tak zvaného samoobslužného programu, při němž si odsouzení mohou pod dohledem zaměstnanců oddělení výkonu trestu připravit méně náročná jídla. Součástí prohlídky věznice byla návštěva školského vzdělávacího střediska, umístěného v části věznice mimo ubytovny. Zde na četné dotazy k výuce a učebním oborům odpovídal zástupce vedoucího školského střediska Miloš Visinger.

Druhá část připraveného programu pro naše zahraniční kolegy směřo-

vala tak trochu za poznáním historie v nejbližším okolí našeho regionu. Podívali jsme se společně do historického města Žatce, vystoupali jsme na Radniční věž, kde nám podala výklad paní průvodkyně, poté jsme navštívili muzeum a první odpoledne jsme završili návštěvou Chrámu chmele a piva, s malou ochutnávkou a 3D projekcí.

Výstava výrobků vězňů

Druhý den jsme naše hosty doprovodili na výstavu vězeňských výrobků na zámku Červený Hrádek, kterou v letošním roce pořádá naše věznice ve spolupráci se třemi dalšími věznicemi v regionu. Následně jsme měli možnost navštívit historické skle-

py vytvořené pro ochranu obyvatel před požáry města Jirkova a porozhlédnout se po okolí z Městské věže, která od 24. dubna letošního roku vystavuje soubor předmětů věnovaných či zapůjčených od slavných Jiří z České republiky. Závěr druhého dne patřil chloubě města Chomutova, a to Kamencovému jezeru, které je již jediným unikátem svého druhu na světě. Poslední den návštěvy měli možnost slovenští kolegové zakončit prohlídkou střelnice, která je součástí věznice. V závěrečné diskuzi byla předjednána možnost příštích recipročních návštěv formou pracovních stáží příslušníků či zaměstnanců oddělení výkonu trestu.

Rekonstrukce ve Věznici Všehrdu

Bronislava Vetešníková
Jiří Šilhavý

Stávající plně využitá ubytovací kapacita, vyčleněná pro mladistvé odsouzené ve výkonu trestního opatření byla, upravena a zredukována. Především vytvoření dalších dvou oddělení pro mladistvé odsouzené ve Věznici Plzeň a Pardubice umožnilo realizovat plán k vytvoření nových ubytovacích kapacit pro dospělé odsouzené v počtu 59 míst. Nově bylo vytvořeno 10 míst diferencovaného ubytování mladistvých ve výkonu trestního opatření formou celového ubytování. Celková normová kapacita věznice nyní činí 599 míst při zachování 4 m² na osobu.

V roce 2011 byla vyhlášena tři výběrová řízení na provedení rekonstrukce vězeňského zařízení, jejichž dokončení přešla do letošního roku.

Prvním záměrem bylo vyčlenění části druhého nadzemního podlaží lůžkové části zdravotního střediska za účelem zřízení nástupního oddělení pro dospělé odsouzené muže ve věznicích s dozorem. Na základě požadavku oddělení výkonu trestu zde bude umístěno 41 odsouzených v osmi ložnicích. Byla zřízena kancelář vychovatele, kulturní místnost a úprava stávajícího sociálního zařízení. Tímto opatřením došlo k uvolnění stávající kapacity nástupního oddělení v objektu oddělení výkonu kázeňských trestů pro mladistvé odsouzené. Stavební úpravy spočívaly ve vybudování příčky ve vstupní hale prvního nadzemního podlaží. Tato úprava zajišťovala samostatný vstup do ubytovací části v druhém patře. Zde byla zříze-

na dvě pisoárová stání a úklidová komora. Dále byla provedena výměna osvětlovacích těles a zřízena přípojky sítě LAN včetně sdružené zásuvky pro připojení PC a telefonu v kanceláři vychovatele. V umývárně, kde jsou situována dvě sprchová stání, byla provedena kompletní sanace tlakové izolace, včetně provedení souvisejících bouracích a zednických prací, neboť stávající izolace byla již porušena. Všechny prostory byly nově vymalovány, včetně omyvatelných soklů. Náklady na celou rekonstrukci včetně DPH byly vyčísleny na 491 449,- Kč, na jedno lůžko 15 900,- Kč stavebně technických úprav, při zachování 4m2/os.

Rekonstrukce kázeňského oddělení

Druhou, neméně důležitou akcí byla rekonstrukce stávajících cel objektu výkonu kázeňských trestů odsouzených, kteří se provinili proti vnitřnímu řádu věznice. V objektu je umístěno i nástupní oddělení pro mladistvé odsouzené a krizové cely. Tento objekt je jednopodlažní nepodsklepená zděná budova, která byla dokončena již v roce 1976. Je zde situováno celkem 17 cel pro výkon kázeňských trestů. Vzhledem k tomu, že v minulosti nebyla kapacita cel plně využita, naskytla se možnost zřídit v tomto objektu několik cel se zvýšeným stavebně technickým zabezpečením ve smyslu vnitřních předpisů Vězeňské služby ČR a umístit v těchto celách dočasně odsouzené s poruchami chování a agresivní mladistvé. Tito odsouzení vyžadují takové zacházení, které na minimum redukuje nežádoucí projevy chování vedoucí k maření účelu výkonu trestu, a je nutné je oddělit od ostatních méně narušených skupin odsouzených. Pro umístění 10 mladistvých odsouzených jsou vyčleněny čtyři stávající cely, z nichž tři jsou přebudovány na cely se zesíleným stavebně technickým zabezpečením a jedna na kulturní místnost. Ve stávajících celách došlo k vybourání nevyhovujících okenních otvorů a osazení nových oken včetně mříží, zajišťujících normové hodnoty přirozeného denního osvětlení a proslunění. Dále byla provedena rekonstrukce elektroinstalace včetně osvětlovacích těles v úpravě antivandal, úprava vnitřních omítek a výměna rozvodů vody. Za účelem naplnění vyhlášky č. 345/1999 Sb., úspory vody, ochrany vězeňského personálu a samotných odsouzených jsou zde instalovány bezpečnostní kombi sety, které sdružují toaletu, umyvadlo a pítka do jednoho kompaktního zařízení.

Sprchování odsouzených se bude provádět ve stávající sprchové místnosti situované v objektu. Vzhledem ke skutečnosti, že vnitřní rozvody vody a vybavení této místnosti bylo původní z roku 1976, bylo nutno i v této části provést výměnu rozvodů studené a teplé vody, nové ob-

klady a dlažby a výměnu stávajících zařízení předmětů včetně baterií. Sprchové baterie jsou nahrazeny bezdotykovými, typu antivandal. Mycí žlaby jsou obdobně v provedení antivandal s integrovanými výpustnými ventily. Celková cena této akce činí 1 057 622,- Kč. Kapacita věznice byla upravena na celkových 599 míst pro odsouzené, 10 míst bylo zřízeno pro mladistvé ve výkonu trestního opatření, umístěné diferencovaně do celového systému věznice.

Úpravy ve věznici s dohledem

Do třetice, na ubytovně ve věznici s dohledem bylo opraveno sociální zařízení pro odsouzené. Objekt ubytovny byl dokončen a uveden do

provozu již v roce 1986. Od té doby byla prováděna pouze běžná údržba. V roce 2005 byla provedena výměna zarostlých a zkorodovaných ležatých rozvodů teplé užitkové vody, studené vody a zpátečky v technickém podlaží. V rámci nynější modernizace byla vybourána stávající dlažba podlahy a obklady stěn včetně přízdívek. Pozinkované potrubí rozvodů vody bylo nahrazeno plastovým a napojeno na stávající ležatý rozvod. Následně byly provedeny přízdívky, alternativní izolace stěn a podlah včetně nových obkladů a dlažby. Také zde je většina úprav provedena ve variantě antivandal. Celková cena akce byla vyčíslena na 598 716,- Kč. Pomocné práce na všech objektech zčásti vykonávali odsouzení vnitřního pracoviště věznice - údržby.

Věznice Heřmanice včera ... a dnes

Martina Chumová

Dne 17. července 1959 ministr vnitra rozhodl v oblasti blízko centra Ostravy o zřízení Nápravně pracovního tábora Ostrava – Heřmanice. Nebylo to rozhodnutí náhodné ani v té době ojedinělé. Obdobné nápravně pracovní tábory tehdy totiž vyrůstaly všude tam, kde bylo zapotřebí plné využití pracovní síly odsouzených – jednalo se hlavně o zabezpečení důlních činností, práci v hutnictví nebo v dalších strategických průmyslových odvětvích.

Se stavbou pracovního tábora na Ostravsku se ovšem započalo již v jarních měsících roku 1959. Do tehdy ještě dřevěných nízkopodlažních domků bylo postupně umístěno až 800 odsouzených mužů. Ti pak byli nasazováni k těžbě uhlí v OKD, do místních stavebních podniků, Vítkovických železáren a strojíren nebo nahrazovali chybějící pracovní síly u čsl. státních drah. V průběhu 70. a 80. let se postupně měnilo mnohé – dřevěné domky nahradily panelové budovy, zpřísnila se profilace odsouzených i způsoby jejich střežení a celkové zabezpečení věznice vůbec. Rovněž se ustálily i početní stavy příslušníků věznice.

Tak jako do života celé naší společnosti i do života Věznice Heřmanice výrazným způsobem zasáhly společenskopolitické změny vyvolané událostmi listopadu roku 1989, a nebyla to jen rozsáhlá amnestie prezidenta republiky či vcelku rozsáhlá obměna personálu. Zaměstnanci se především museli rychle a efektivně vyrovnávat s realizací praktických kroků první fáze humanizace českého vězeňství, což nebylo snadné, protože nová trestní politika státu nebyla doposud zformulována. Je proto nepochybnitelnou zásluhou tehdejšího vedení věznice, že zvládlo tuto nelehkou situaci bez jakýchkoliv excesů ze strany personálu i odsouzených či na úkor narušení bezpečnosti ve věznici – nutno totiž říci, že to tehdy až tak neobvyklé nebylo.

Následující období, kontinuálně trvající vlastně až do dneška, se odehrávalo (a odehrává) ve znamení trvalého osvojování si a tvůrčí realizace standardních forem a metod práce s odsouzenými, které odpovídají pravidlům zacházení s vězňnými osobami, obvyklým ve státech EU.

Věznice Heřmanice dnes

Věznice Heřmanice se rozprostírá na ploše 8,1 ha. V její bezprostřední blízkosti se nachází bývalý důl Rudý Říjen a bývalá hornická kolonie Liščina. Areál věznice je dispozičně rozčleněn na část administrativní, ubytovací a výrobní.

Budovy v ubytovací části lemují betonové nádvoří, na kterém se v minulosti prováděly početní prověrky stavu, realizovala pořadová příprava i povinné ranní rozcvičky. Nyní

je místem vycházek a kolektivních sportovních aktivit. Součástí věznice s ostrahou je specializované oddělení pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací, specializované oddělení pro ochranné léčení alkoholové závislosti a patologického hráčství a bezdrogová zóna. Výstupní oddělení pro odsouzené zařazené do ostrahy má ve věznici již dlouholetou tradici, pro odsouzené v dozoru bylo zřízeno v roce 2004. Celková ubytovací kapacita je stanovena na 681 míst.

Zaměstnávání odsouzených

Práceschopní odsouzení jsou zaměstnáváni ve vlastní režii věznice a ve vlastní výrobní činnosti, kde zhotovují výrobky z kovu a vězeňský nábytek pro potřeby Vězeňské služby ČR. Odsouzení jsou zaměstnáni ve středisku hospodářské činnosti věznice a také u podnikatelských subjektů, které zaměstnávají odsouzené jak v pronajatých prostorách ve výrobní části areálu, kde vězni především rozebírají a třídí kovový odpad – fa Silesia Kovošrot, s.r.o., Demonta T, spol. s r.o., tak i mimo areál věznice zaměstnávají soukromé firmy odsouzené z věznice na nestřežených pracovištích firem Demonta T, spol. s r.o., ASA, spol. s r.o. a V Kutý Meiser, spol. s r.o.

V rámci pracovní terapie šíjí odsouzení panenky pro společnost Kiwanis ve věznici od roku 2002, s touto činností souhlasí a pracují bez nároků na finanční odměnu. K tomuto účelu byla ve věznici vybavena dílna pro šest odsouzených. Tato dílna byla zařízena z prostředků věznice, materiálové zabezpečení (látky, stráž, kterou se panenky plní, šicí stroje, nitě apod. zabezpečuje Kiwanis). Panenky jsou předávány na dětská oddělení Fakultní nemocnice v Ostravě-Porubě, Nemocnici ve Frýdku-Místku, Nemocnici v Třinci, Vítkovické nemocnici v Ostravě-Vítkovicích a Městské nemocnici v Ostravě-Fifejdy. V roce 2011 se rozjel projekt Humanita, kdy vybraní odsouzení ve Věznici Heřmanice upravují šatstvo zabavené celní správou a určené k humanitárním účelům.

Vzdělávání odsouzených

Od roku 2010 má Školské vzdělávací středisko Věznice Heřmanice k dispozici prostory v bývalé trafostanici. Cílem tohoto vzdělávání je obnovení, prohlubování, rozšiřování a zvyšování příslušné pracovní kvalifikace, která je nezbytná pro vykonávání pracovních činností ve zdejších provozech. Odsouzení pak mají větší možnost se uplatnit i na trhu práce po výkonu trestu. Pro odsouzené jsou organizována školení svářečů, školení řidičů vysokozdvizných vozíků, školení jeřábníků, školení vazačů či školení paličů. Doklady o školení jsou samozřejmě platné i za branami věznice. Dále se mohou vězni vzdělávat v oblasti výpočetní techniky v akreditovaném testovacím středisku ECDL, které se ve věznici nachází od roku 2006. Projekt Systém vzdělávání osob odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody byl financován Evropskou unií a českým státním rozpočtem a vytvořen ve spolupráci s ostravskou univerzitou.

Specializovaná oddělení

Dlouholetou tradici má ve Věznici Heřmanice specializovaný úsek výkonu trestu. Jedná se o oddělení určená pro výkon trestu mentálně retardovaných odsouzených zařazených do věznice s ostrahou a pro výkon trestu ochranné léčby protialkoholní a léčby patologického hráčství a ústavní formě ve věznici s ostrahou.

Konkrétní formy a metody působení, ale i kritéria pro hodnocení programu zacházení jsou stanoveny speciálním pedagogem, který se vyjadřuje i k účasti těchto odsouzených na kulturních a sportovních akcích. Základem zacházení s těmito odsouzenými je režimově resocializační léčba s využitím adekvátních terapeutických technik (pracovní terapie, skupinová terapie, komunitní systém, individuální a skupinová psychoterapie, relaxační metody, řízené zájmové aktivity, přičemž důraz je kladen na sportovní činnost).

Odsouzení jsou ubytováni v ložnicích po třech až pěti osobách, k dispozici mají kulturní a sportovní místnost. V ubytovných specializovaného oddělení jsou zřízeny účelně vybavené terapeutické místnosti, pro potřeby pracovní činnosti jsou využívány ergoterapeutické dílny a malý pozemek se skleníkem.

Uplatňování systému vnitřní diference v obou odděleních vychází z individuálního přístupu k odsouzeným.

Cílem oddělení pro výkon trestu mentálně retardovaných odsouzených je snaha minimalizovat možnost zneužívání slabších odsouzených a umožnit handicapovaným vězňům výkon trestu odnětí svobody v prostředí, které nebude dále zhoršovat jejich psychický stav. Cílem oddělení pro výkon ochranné léčby protialkoholní a léčby patologického hráčství v podmínkách VTOS se stala snaha získat a umět aplikovat u odsouzených dovednosti potřebné pro život a usnadňující abstinenci. Zvládnout rozsáhlou škálu dovedností, týkajících se zvládnutí rizikových duševních stavů a různých forem sebeovlivnění. Dalším cílem je přehodnocení vztahu k alkoholu, poznávání nového životního stylu a schopnost autoregulace ve vztahu k alkoholu.

Odsouzení zařazení do specializovaného oddělení jsou od samého počátku vedeni k samostatnému rozhodování o využití svého volného času a za tímto účelem se pracovníci na tomto oddělení snaží vytvářet pestrou nabídku aktivit s cílem pozitivně formovat jejich osobnost.

Vězňové specializovaného oddělení mají možnost pracovní realizace ve čtyřech dílnách: První z nich je využívána při šití již zmíněných látkových panenek pro potřeby nemocných dětí

v nemocnicích. Druhá ergoterapeutická dílna slouží k výrobě dřevěných hraček a pedagogických pomůcek pro rozvoj paměti a jemné motoriky u dětí. Ve spolupráci s Krajským vzdělávacím a informačním střediskem v Ostravě byly výrobky postupně předány do mateřských škol a dětských domovů. Třetí dílna, tzv. šicí, slouží k výrobě látkových kapsářů, polštářů, loutek a dalších textilních výrobků, které jsou rovněž – tak jako v předchozím případě – předávány do školských zařízení a nemocnic. Čtvrtá, nejmladší dílna je dílna keramická. Odsouzení mají možnost učit se pracovat s hrnčířským kruhem, ale také vyrábějí drobné keramické předměty dekorativního charakteru, které následně vypalují v peci a glazují.

ni míčových her na tartanovém povrchu: malá kopaná, floorball, soft-tenis, badminton, nohejbal, volejbal a streetball.

Další aktivity

K nejzajímavějším akcím probíhajícím za branami věznice patří zábavné kvízy, pořad Tabu, diskuzní fóra s hosty a tak se Vás ptám, koncert k Roku české hudby s operní pěvkyní Klárou Curylovou, natáčení vystoupení pro Český rozhlas a Vánoční koncert. V rámci samotného oddělení začala působit hudební skupina Heřmánek. V letošním roce nacvičili vybraní odsouzení za zdi věznice unikátní divadelní baletní představení Padající andělé ve spolupráci s Národním divadlem Moravskoslezským, pod vedením francouzského režiséra a choreografa Phillipa Tallarda, který už podobné akce zorganizoval například ve věznicích v Lucembursku, v Berlíně, Římě, či Marseille.

Volný čas odsouzených mohou trávit podle svých zájmů v nejrůznějších kroužcích, četbou knih a časopisů, sledováním televize, sportováním. Sportoviště je určeno k provozování

Zaměstnanci věznice

Ve věznici pracuje celkem 303 zaměstnanců (173 příslušníků ve služebním poměru a 130 občanských zaměstnanců). V rámci dalšího vzdělávání procházejí zaměstnanci věznic průběžně školeními v oblasti svého pracovního zařazení. Příslušníci ve služebním poměru procházejí pravidelnými fyzickými a výkonnostními testy a cvičnými střelbami. V současné době převzala Věznice Heřmanice objekt bývalého uprchlického tábora ve Vyšních Lhotách pro zřízení a rozjezd nové věznice. Věznice Heřmanice spolupracuje s Policií ČR a pořádá součinnostní cvičení charakteru taktického. Hasičskému záchrannému sboru poskytuje vězni-

ce ve výrobní zóně prostory a k nácviku také dopravní prostředky umístěné v kovošrotu k nácviku záchrany osob. Dále pořádá v rámci protidrogového programu cvičení psůvodů na vyhledávání zakázaných omamných a psychotropních látek. Jeden ze služebních psů, belgický ovčák Quido s psůvodem nrap. Robertem Stachem z Věznice Heřmanice získali letos druhé místo v disciplíně poslušnost na 13. ročníku Přeboru Vězeňské služby České republiky. Od vítěze této disciplíny - šampiona z Valdic - jej přitom dělily pouhé dva body. Po náročné práci mohou zaměstnanci využít řadu možností aktivního využití volného času. K dispozici mají vlastní společenské zařízení Na Věchýtku, tenisový kurt, volejbalové hřiště, saunu, posilovnu, pronajatý

bazén a tělocvičnu. Značný zájem je také o zájezdy tuzemské i zahraniční, které jsou organizovány v rámci FKSP. Využívat mohou pobyty v hotelech Duo v Beskydách a Jelenovská ve Valašských Klobukách. Věznice má uzavřenou dohodu o vzájemné spolupráci s polskou věznici Jastrzębie Zdrój, slovenským ústavem pro výkon trestu odnětí svobody Dubnica nad Váhom a maďarskou věznici ve Váci. Současní zaměstnanci se snaží navázat na to nejlepší, co jejich předchůdci vybudovali. Systém nastartovaný vedením věznice zejména po roce 1990 je zapracovaný, praxí důkladně prověřený a funkční. A to nejen v rámci zákonných norem, ale především díky profesionálnímu přístupu většiny personálu.

Heřmaničtí odsouzení na prknech znamenajících svět

Markéta Prunerová
Robert Blanda

Deset odsouzených Věznic Heřmanice si francouzský choreograf a režisér Philipp Talard v loňském roce vybral k účasti na přípravě mezinárodní multidisciplinární divadelní inscenace Padající andělé v ostravském Národním divadle. Mnozí z nich, kteří se na premiéře ocitli na prknech, která znamenají svět, byli toho dne v jakémkoliv divadle vůbec poprvé. Přestože dalších repríz v divadle se mohou účastnit už jen čtyři, všichni se shodují na tom, že možnost pracovat v profesionální divadelní produkci a vystupovat na veřejnosti byla pro ně životní příležitost a zkušenost, za kterou jsou velmi vděční.

Talardovo představení Padající andělé, inspirované životem a dílem francouzského básníka Jeana Geneta v sobě spojuje prvky činohry, opery, pantomimy, klasického baletu, akrobacie, moderního tance, uměleckého přednesu a dalších disciplín. Talard vytvořil podobný projekt ve spolupráci s věznicemi v Lucemburku, Marseille, Římě či Berlíně. Heřmaničtí odsouzení v inscenaci statují v baletních scénách a zpívají romské písně. „To představení jsme zkoušeli tři měsíce, ale je původně jsme toho dělali

víc, ale nakonec zbyla v představení jen část toho, co jsme nazkoušeli,“ vysvětlil jeden z odsouzených, který v inscenaci účinkoval. Další odsouzený vzpomínal na práci s francouzským režisérem. „On vlastně během zkoušky sledoval, co kdo umí, protože někdo vyniká třeba ve zpěvu, někdo zase třeba v pohybu, někdo v činohře, a pak se to snažil do toho představení zakomponovat tak, aby v něm každý nějak vynikl.“ **Vězňové inspiraci hercům** Práci s odsouzenými heřmanickými věz-

nice si pochvalují i herci a tanečníci Národního divadla moravskoslezského. „Velmi si toho vážili a byli velmi disciplinovaní a velmi připravení, takže atmosféra na zkouškách byla opravdu dělná,“ říká herec Petr Sýkora. „Díky srdečnosti, s jakou vězňové k práci přistupovali, na nás všechno působilo mimořádně inspirativně,“ říká a dodává: „Takže i díky tomu jsme dokázali naplnit všechno, co Philipp Talard chtěl inscenaci dosáhnout. Herečka Pavlína Kašková zase vzpomíná, že se jí odsouzení hned na začátku zkoušení vyptávali, jestli se nebude bát s nimi zkoušet. „Řekla jsem jim, že ne, že se nebojím. Brala jsem je jako nepopsaný list... Když mě něčím naštvou, tak jim to řeknu, a když mě potěší, tak jim to taky řeknu,“ dodala. Heřmaničtí vězňové jsou potěšeni, že má představení, ve kterém vystupují, takový úspěch, ale nedívá se. „Tak lidi jsou zvědaví na vězně a chtějí se podívat, jak vypadají, jak se budou chovat a tak,“ říká jeden z nich. Další ale připouští, že je možné, že diváci někdy ani nepoznají, kdo je vězeň a kdo ne. „My si tady na žádný slušný lidi nehrajeme, my jsme slušní lidi. My si to tu odpýváme a jdeme domů,“ uzavírá další z odsouzených.

Označování vězeňských oděvů

Josef Nejedlý

Označování oděvů a jeho historii lze obecně považovat za součást dějin odívání. Specifické funkce některých částí oděvů sloužily a slouží, a to nejen v průběhu dějinného vývoje, také jako prostředek vnějškové společenské, případně hodnotní diferenciaci. Této oblasti byla trvale věnována značná pozornost a byly využívány v mnoha zejména specializovaných oborech lidské činnosti – v ozbrojených silách, v bezpečnostních sborech, ale v neposlední řadě také ve vězeňství.

Zde hraje významnou roli především bezpečnostní hledisko. Vyjádření společenského a hodnotního postavení v oblasti vězeňské historie bylo naprosto pragmatické. Především byla jednoznačně zvýrazňována nutnost upozornit na některé dobové důležité bezpečnostní či další prvky. Bez velkých obtíží je možné rozeznat několik relativně významných oblastí, které v konečném výsledku často zatlačovaly do pozadí prvotní estetické funkce. Proto je zřejmé – i když z hlediska dějinného vývoje jde o relativně nedlouhý časový úsek – že se jedná o celý komplex konkrétních opatření, která spolu někdy zdánlivě nesouvisí. Hned název titulu napovídá, s čím se nás bude autor snažit alespoň v krátkosti seznámit: jako v retrospektivním zrcadle se z naznačené rozmanitosti zaměřuje především na ty doplňky oděvů, které jsou či vlastně bývaly od konce války v denní penitenciární praxi identifikovatelné již na první pohled. Až do počátku devadesátých let minulého století byly odborné vězeňské veřejnosti dokonale a důvěrně známé, v každém tehdejšími zařízení viditelné a obecně používané.

Konec pavézy

Závažné politické a hospodářské změny bývalého východního bloku, kulminující i v Československu koncem roku 1989, v listopadu, vnitřní společenský ale i mezinárodní tlak na humanizaci vězeňství, mnohdy i značně kontraproduktivní, také následná masivní amnestie prezidenta tehdejší společné republiky v roce 1990 se nejen promítly, ale i nejruznějším způsobem natrvalo ovlivnily v podstatě všechny oblasti života vězeňské komunity před i za katrem. Velmi výrazně a v podstatě na první pohled se vše nové projevilo při posuzování typického ustrojení vězeňské populace. Nevelkou, přesto však pro vězeňskou populaci, ale i pro laickou veřejnost nepřehlédnutelnou změnou byla skutečnost, že ze všech druhů služebníků čepic uniformovaných příslušníků zmizely někdejší barevné smaltované státní znaky. Tedy odznaky ve tvaru husitské pavézy, které byly heraldicky nevhodné. Po roce 1989 navíc odporovaly nastalým

společenským a politickým změnám. A tak po třech desetích let byly odznaky předchozího vzoru na území České republiky nahrazeny tradiční, historickou formou českého heraldického tvaru státního znaku. Šlo o heraldickou výtvarnou i barevně ustálenou podobu erbu (barva zlatavá), vyhlášenou již ve 20. letech minulého století při vzniku tehdejší Československé republiky.

A na druhé straně mříží...

Mění se samozřejmě i další část vězeňské oděvní scény - uniformovaný příslušník Vězeňské služby ČR, o civilistech snad ani nemluvě, si mnohdy už s odstupem více jak dvou desítek let ani neumí vybavit dřívější předlistopadovou praxi výrazného označování oděvů některých mnohdy značně problematických a nebezpečných kategorií odsouzených. Od základu se totiž změnil vžitý a dlouhodobý stereotyp označování oděvů nejruznějších kategorií vězňů, trvale praktikovaný na celém území v tehdejší Československu celého půlstoletí. Přežil se. Lhostejno, zda to bylo v České republice či na Slovensku. S překotnou rychlostí dochází ke zrušení dřívějších předpisů; na základě toho jsou odstraněny z oděvů vězňů různé našité barevné pruhy látky sloužící k rychlé orientaci uniformovaného hlídačského personálu; přestaly se používat barevné látkové identifikační pásky na rukávy – červené – s písmeny TR (táborová režie), SLUŽBA nebo pásky žluté barvy s modrými písmeny: SKP - (skupina kázně a pořádku), SPV - (skupina pracovní výchovy), SKVP (skupina kulturně výchovné práce). Praxe se od věznic k věznicím lišila, některé typy označení se používaly ovšem jen v některých věznicích. V některých zařízeních bylo dočasně a pouze na kratší přechodnou dobu zavedeno používání žlutých textilních pásek bez nápisu – tak tomu bylo třeba ve vazební věznici v Praze na Pankráci. Pamětníci uvádějí, že takto byli označováni tzv. sanitáři a také vězňové vydávající jídlo. Současně se ruší a obratem také i mizí z oděvů vězňů další nejruznější náprsní označení brigády, ale i dalších pomocných funkcionářů, vybíraných do vězeňské samosprávy jako

pomocníci z řad odsouzených. Končí také éra, kdy se vězňům zejména za dobré a vyšší pracovní výkony dávalo ocenění - přestávají se udělovat různá vyznamenání a čestné či záslužné odznaky. (Nezaměňovat s kázeňskými odměnami!).

Označení v proměnách času

Padesátá léta znamenala pro tehdejší poválečný nejednotný a také i značně komplikovaný a těžkopádný systém československého vězeňství především nutnost jeho postupného, i když především účelového sjednocování. Významným důvodem bylo zvýšení a operativní umísťování dobrovolných pracovních sil do oblasti těžkého průmyslu, zejména uranového hornictví. Především to lze vysledovat v době počátků a průběhu studené války. S tímto trendem byly spojeny i nutné změny organizační podřízenosti resortu: nejprve bylo, tak jako v dobách předválečné republiky, vězeňství součástí ministerstva spravedlnosti. Následně patřilo pod ministerstvo národní bezpečnosti, až konečně na dlouhou dobu zakotvilo v organizačních strukturách celostátního ministerstva vnitra, aby se nakonec znovu vrátilo (od roku 1969) do resortu ministerstva spravedlnosti. Zkoumáme-li dobu tzv. unifikace a sjednocování československého vězeňství, tedy léta padesátá, zjišťujeme, že v tehdejší Československu došlo vzhledem k zintenzivnění těžby uranu a nebyvalému rozmachu těžkého průmyslu k velké poptávce po levné nesvobodné pracovní síle. Je logické, že se tato situace vzápětí projevuje velmi značnou koncentrací uvězněných osob zejména v uranové těžební oblasti Jáchymovska a Příbramska.

Kruh na zádech

Podle dochovaných archivních dokumentů a také tehdy platných předpisů se počátkem padesátých let naprosto běžně výrazným způsobem označovaly oděvy vybraných kategorií osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Označování byl zejména svrchní oděv, tedy především blůza a kabát, ale i kalhoty těch potrestaných, kteří z hlediska tehdejšího oficiálního posuzování, rozsudku a výkonu trestu odnětí svobody byli považováni za zvláště nebezpečné. Jejich oděv – kabát, ale také košile – byly označeny na zádech velkým a výrazným bílým látkovým kotoučem – v souladu se zněním tehdejšího platného předpisu musel mít průměr 30 cm. Pro ilustraci - z nejruznějších, v mnoha případech politických důvodů, zejména v první polovině padesátých let minulého století, byl na území tehdejší Československé republiky těžko představitelný počet přesahující 45 000 uvězněných. Z toho více než třetina pracovala v uranovém hornictví.

Nevelká sonda do historie označování oděvů vězňů ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody (na území naší republiky) datuje v podstatě svůj počátek o mnoho let dříve. Zejména do doby druhé světové války, ale i mnoho let před ní. Avšak tuto komplikovanou záležitost je vhodné ponechat ke kvalifikovanému posouzení zejména historikům zpracovávajícím toto období.

Mezi běžnou, avšak jak známo velmi různorodou vězeňskou populací se samozřejmě v každém historickém období vždy vyskytovalo i značné množství jedinců, kteří byli agresivní a nebezpeční svému okolí i službu vykonávajícímu personálu. Archivované a již v 90. letech uveřejněné dokumenty a tehdy ještě důvěrné či tajné zprávy z roku 1950 uvádějí, že „... trestanci nejnebezpečnějšího druhu (rozuměno – z hlediska tehdejšího posuzování rozsudku a výkonu trestu odnětí svobody) jsou na rozdíl od ostatních označováni našitým bílým kruhem na trestaneckém i fáracím obleku...”

Proto ryze pragmatické a praktické potřeby vedly krátce nato k tomu, že již oborový předpis z roku 1951: Vězeňský řád vydaný celostátním ministerstvem spravedlnosti pro potřeby Velitelství Sboru vězeňské stráže – se, i když zatím jen krátce a heslovitě, zabývá v jednom ze svých ustanovení označováním oděvů vězňů. Pochopitelné důvody, zvláště zajišťování bezpečnosti, vedly k tomu, že především problematické osoby bylo z bezpečnostních důvodů nutno co nejrychleji v davu ostatních vězňů – nejlépe na první pohled – identifikovat. Proto již zmiňovaný Vězeňský řád z roku 1951 reaguje na tuto skutečnost a uvádí, že „...Vězeň nosí na obleku předepsané označení...” Nutno konstatovat, že toto (zatím blíže nespecifikované) označování mělo v následujících desetiletích několik výrazných a na sebe navazujících vývojových etap.

V roce 1957 se novela předpisu opět k této tématice vrací a uvádí, že „... zvláštní označování vězňů na výstroji spadá do kompetence výlučně správě nápravných zařízení...” Již v té době se jednalo v podstatě o delší čas používanou, vžitou a d. f. velmi praktickou pomůcku, která se díky tomu stala neodmyslitelnou součástí denní penitenciární praxe a o níž nikdo dále v jiných než bezpečnostních souvislostech neuvažoval.

Barva zelená

Následující rok (1958) vydaná Instrukce o vystrojování a věcných náležitostech vězňů (NZ-mat-Int-I-I, čl. 58) je podrobnější: „...Vězni, kteří z vazby nebo trestu uprchli a byli opět dopadeni... se označí zelenou páskou, našitou přes pravé rameno blůzy (kabátu)...” Tehdejší předpis také stanovil, že se jedná o zelenou látku, jejíž rozměry byly předpisem stanovené:

délka 20 cm, šířka 15 cm; látka musela být pevně přišita na blůzu nebo kabát. S tímto řešením si vězeňství vystačilo v podstatě až do let sedmdesátých. Po rozdělení tehdejší unitární republiky (od 1. 1. 1969) na dvě republiky národní dochází v Čechách (ale i na Slovensku) k další a podrobnější úpravě (1972). Je detailněji specifikováno, kteří odsouzení a především za jaké trestné činy budou mít odlišně označeno oblečení – ať již zeleným látkovým pruhem, nebo pruhem látky v jiné barvě. Škála je dosti obsáhlá: od maření výkonu úředního rozhodnutí, přes vzpuru vězňů se setkáme i s trestnými činy vojenskými, jako je zběhnutí a zběhnutí do ciziny, ale i činy politicky motivovanými, mezi které patřilo například neoprávněné opuštění republiky. Jako skupina byli tito odsouzení, jimž byl oděv zvláštním způsobem výrazně a viditelně označen, zahrnováni do pojmu a kategorie útěkáři. Zvláštní označení si vysloužili i pachatelé odsouzení za zvláště nebezpečné trestné činy spáchané proti životu nebo zdraví lidí. Barevný pruh látky se našíval na blůzu, kalhoty a kabát. Označování oděvů se však nevztahovalo na odsouzené ženy, mladistvé delikventy a vězně ve věku nad 60 let věku.

Barva oranžová

Od tohoto roku (1972) se však případný pozorovatel (a v současnosti, a to ještě pouze zprostředkovaně, vlastně jen historik prostřednictvím dochovaných písemností) mohl za mřížemi setkat i s dalším označením v barvě oranžové. Takto byli totiž označováni odsouzení zařazovaní do práce na pracoviště ústavní režie a vězňové s tzv. volným pohybem. Ti však měli označenu pouze blůzu a kabát. Materiál potřebný k ozna-

čování oděvů zajišťoval centrálně pro celou Českou republiku týlový odbor Správy SNV ČSR v Praze (pro SSR odbor téhož jména na Správě ZNV SSR v Bratislavě).

Barva bílá

Další etapa byla odstartována v roce 1977 - barevná paleta označení oděvů odsouzených ve věznicích se opět rozšiřuje. Pruhem látky bílé barvy se označoval oděv odsouzeného, který byl zvláště nebezpečný pro život a zdraví lidí a který vykonával trest odnětí svobody za útok na veřejného činitele (tj. spáchaný v době výkonu trestu, ale i před uvězněním, čili zejména za napadení příslušníka SNV, SNB (a také na Slovensku ZNV, ZNB). Další pruh barvy zelené označoval osoby, které se prokazatelně připravovaly nebo pokusily o útěk z výkonu trestu. Někteří výtečníci dokonce podle tehdejších hodnocení splňovali kritéria pro zařazení do obou kategorií. Předpis i na tuto možnost pamatoval; proto bylo možné spatřit vězně třeba i s pruhy dvou barev – zeleným a bílým, našitými na ústavní oděv. Odsouzené se třemi pruhy však ve věznicích nebylo možné potkat, protože nositelé oranžového pruhu byli vybíráni se zvýšeným zřetelem na bezpečnostní kritéria, která takový případ jednoznačně vylučovala. Údaje týkající se označování osob ve výkonu trestu odnětí svobody byly vedeny velmi podrobně. Tento systém byl bez dalších výraznějších změn praktikován de facto až do konce osmdesátých let.

Polistopadový vývoj

Vzpětí po společensko-politickém zlomu, ke kterému došlo v roce 1989, se předpisy o označování oděvů odsouzených výrazně změnily, upravily nebo byly přímo a bez náhrady rušeny. Bývalá praxe byla nahrazena novým systémem - vytváří se Index útěkářů a nebezpečných osob. Při rušení mnoha předpisů se vycházelo především ze značně zkreslených úvah a mnohdy i neprofesionálního mínění a názoru nejrozumnějších výborů - tvrdících, že by se vlastně mohlo jednat o dehonestující praxi. Nové provozní podmínky zejména v druhé polovině devadesátých let a s nimi spojená nově koncipovaná organizace činnosti však v některých věznicích vedly k tomu, že vězňové pracující zejména pro externí organizace měli na pracovních oblecích, na zádech kabátů umístěno také označení firmy, pro kterou pracovali. Avšak i tato praxe neměla dlouhého trvání. S vnějším označením oděvů odsouzených v českém vězeňství se od té doby v podstatě nesetkáváme. I když - dle mínění zkušenských odborníků, působících mnoho let v oboru, to byla dobře vymyšlená a dlouhodobou penitenciární praxí prověřená pomůcka. Co bylo pro výkon služby a kvalifikovaný dozor ve věznicích prováděný příslušníky praktičtější, o tom se vedly v odborných kruzích diskuse ještě dost dlouhou dobu.

Nejen kritéria bezpečnostní

Zmíníte-li se před laikem, že se kdysi v československém vězeňství udělovala vězňům jakási vyznamenání, pravděpodobně by si jen významně poklepal na čelo. Avšak je to historická skutečnost, stejně jako používání mnoha nejrozumnějších identifikačních rukávových pásek. Je to doklad toho, že nejenom důvody bezpečnostní ale i každodenní organizování mj. i pracovní a výchovné činnosti ve vězení měly vliv na označování oděvů uvězněných. Zejména v Čechách se používaly různobarevné látkové rukávové pásky s mnoha nejrozumnějšími nápisy a zkratkami. Z různých depozit a sbírkových kompletů jsou známé povětšinou v barvě žluté s nápisy:

SKP

(Skupina kázně a pořádku),

SPV

(Skupina pracovní výchovy),

SKVP

(Skupina kulturně výchovné práce),

nebo pásky v červené barvě s nápisem:

BRIGADÝR,

TR (Táborová režie).

Tato vžitá a rozšířená praxe a členění byla totiž využívána v penologické činnosti dlouhou dobu v souladu s tehdy platným zákonem č. 59/1965 Sb. zákon o výkonu trestu odnětí

svobody. Pro čtenáře je v tuto chvíli pro podrobnější pochopení závažné ustanovení §2, týkající se nápravně výchovné činnosti. Stejně tak další část zákona - Hlava č.7 - Řád výkonu trestu odnětí svobody a v návaznosti na ni rozkaz ministra vnitra č. 321/1965. Později, od roku 1969, tedy po rozdělení vězeňství na českou a slovenskou část, byla tato praxe podrobněji reglementována rozkazem ministra spravedlnosti č. 17/1973 a dalšími vnitřními předpisy, zejm. závaznými instrukcemi, ale i v souladu s jistou mírou legislativní tolerance - i když třeba jen v některých tehdejších nápravně výchovných ústavech, také realizována... V každém případě se vycházelo z tehdejších zákonných ustanovení o vězeňské samosprávě, upravené čl. č. 77 - 81 (vedoucí samosprávy, vedoucí skupiny, členové...).

Bylo možno setkávat se tedy s rukávovým nápisem BRIGADÝR (ale jak se dále čtenář dozví, v některých ústavech i s označením náprsním). Brigádýr byl vybraný vězeň (nehonorovaná funkce: starší směny, mladší směny, barákovéj, který měl být k ruce vychovateli a referentovi režimu. Tedy jakýsi předák či vedoucí vytvořené pracovní skupiny). Tvar označení nebyl přesně reglementován. Proto došlo k tomu, že si vedení jednotlivých útvarů SNV v Čechách (či ZNV na Slovensku) tyto pozice a funkce vězňů označovala podle vlastní fantazie, nebo k této praxi nepřistoupila vůbec... V některých ústavech nápravně výchovy se používaly pásky na rukávy žluté, nebo standardní, červené barvy s našitým nebo natištěnými nápisy, jak o nich již byla zmínka: SKP, SPV, SKVP atd. Nosili je vždy odsouzení, kteří patřili k vězeňské samosprávě atd. Označovalo se i vedoucí místo v neoficiální hierarchii odsouzených. Např. rozměrná kovová kolorovaná známka s písmeny VS, která se přišívala na pracovní blůzu, uváděla, že je určena pro velitele světnice a přiřazená číslce byla číslem ubytovacího prostoru.

Pro názornou ilustraci lze vybrat jedno české vězeňské zařízení, kde se tato praxe označování oděvů odsouzených rozvinula v doslova svébytný druh umělecké tvorby. Na přelomu

sedmdesátých a osmdesátých let ve věznici Oráčov vykonával trest odnětí svobody vězeň, dnes již jeho jméno ani zjistit nelze, který měl určité maličké nadání. Se svolením tehdejšího tzv. propagačního referenta a pod jeho kuratelou vyráběl náprsní štítky pro jednotlivé vězeňské funkce.

Studiem a srovnáváním s dalšími podklady i konfrontací se vzpomínkami dosud žijících pamětníků lze dosti přesně zjistit, kde brigádýři byli při režijní činnosti zařazeni; lze také identifikovat, na kterých nejrozumnějších oddílech uvnitř i mimo ÚNV (Útvar/ústav nápravně výchovy) práci vykonávali. Dokonce lze ještě dnes, po letech doložit, kde všude mimo věznici byli tehdy vězňové k výkonu práce zařazeni – v jaké továrně, na jakém nádraží, na jaké stavbě atd. Tato praxe plynule a v podstatě nenápadně přecházela i do oblasti nejrozumnějšího odměňování – odměnou byla například návštěva vězeňského kina, případně dalších kulturních akcí, později i sledování televize apod., kterých se nositel mohl snadněji zúčastnit. Zejména byl-li to člen vězeňské samosprávy či ten, kdo měl funkci brigádýra či byl zařazen jako starší směny atd.

Socialistické soutěžení

Pracovní vytížení vězňů bylo trvalým úkolem; plnění plánu a výkonostních norem bylo také pečlivě sledovaným kritériem, bez kterého se neobešla jakákoli další činnost, vlastně téměř nic. Možnost ovlivňovat zainteresovanost vězňů a jakýmkoli vhodným způsobem je přimět k vyšším výkonům byla odkoukávána z civilu. V každém podniku byly tehdy soutěže o „nejlepší pracovníky, vzorné kolektivy“... Tak i ve specifických podmínkách, ve věznicích, se soutěžilo, také zde se vytvořily, nejprve jen v některých věznicích, později legislativní úpravou (pro celou tehdejší ČSR) podmínky a kritéria pro udělování odznaků – de facto oficiálních vyznamenání vězňů. Názvy byly politicky neutrální:

**Vzorný pracovník
Kolektiv vzorné práce**

Předstupněm k nim byly opět některé mnohdy neumělé výtvary, které si zavedli v útvarech dřívě, nežli se k tomu oficiálně rozhoupal úřední šiml. S obecně vžitou praxí, a tedy i s mnoha nejednou značně neobvyklými způsoby označování oděvů vězňů se bylo možno „setkat“ již brzy po válce, zejména však od první poloviny 70. let minulého století. A v některých případech to byl v podstatě i jakýsi „předstupeň“ k vyznamenáním.

První vzory vyznamenání

V plejádě nejružnějších náprsních označení vzorných pracovníků jsoucích dočasně na druhé straně míří se objevují i vcelku zajímavé ražby nejružnějších tvarů. V nejednom případě bývaly barevně dotvářené, aby jimi mohli být následně dekorováni vzorní soutěžící. Výrazně se od této oficiální řady odznaků odlišuje jejich výtvarný předstupeň, vyrobený a používán v tehdejším Ústavu výkonu trestu odnětí svobody Rýnovice – šlo o relativně zdařilý kovový odznak. Autor výtvarného řešení dnes již znám není.

A jak to vlastně bylo...

Toto vše se velmi podstatně mění na přelomu let sedmdesátých a osmdesátých. Jsou vydány předpisy a světo

světa spatřily i návrhy výtvarné podoby odznaků. Bylo rozhodnuto, že v uzavřeném oddělení valdické věznice budou zhotoveny odznaky pro potřeby jednotlivých věznic celého Sboru. Šlo o detailně zpracovanou záležitost, která se následně v tehdejší vězeňské praxi poměrně osvědčila. Nyní se již nejednalo o nějaký amatérismus jednotlivých věznic, ale o obecnou záležitost, prováděnou na základě tehdy platných vnitřních předpisů. A to bylo bez podstatných změn praktikováno až do zásadního společenského zlomu devadesátých let. Jistě bude proto zajímavé zmínit se v krátkosti o tom, jak to vlastně všechno bylo.

Vzorný pracovník

Odznak byl zřízen a následně používán, tedy udělován ve všech vězeňských zařízeních v celém SNV ČSR od roku 1978. Upřesnění kritérií udělování a oficiální výtvarná podoba odznaku je však určena o několik roků později speciálním rozkazem náčelníka Správy Sboru nápravné výchovy ČSR. Ke zrušení odznaku Vzorný pracovník dochází počátkem 90. let, a to na základě rozkazu ministryně spravedlnosti ČR. Jde tedy o rozhodnutí, provedené v návaznosti na závažný společensko-politický zlom ve společnosti, který samozřejmě vedl k provádění zásadních změn v českém vězeňství se a které vedlo také k realizaci nové profesní filozofie oboru. Tento odznak byl v českém vězeňství udělován za plnění konkrétních pracovních úkolů, které nevyplývaly ze základních povinností stanovených zákonem č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. O jejich udělování byla vedena relativně přesná evidence, a to také z toho důvodu, že odznaky jsou na rubové straně číslvány a označeny signaturou výroby. Provozovna Mechanika, umístěná v uzavřené části Věznice Valdice, provedla ražbu. Je nutno připomenout, že tento provoz podléhal až do roku 1989 výlučně do organizační pravomoci technické správy Federálního

Ministerstva vnitra ČSSR. K odznaku náležela i průkazka vzorného pracovníka, která byla i jakýmsi udělovacím dekretem pro oceněného vězně. Průkazka opravňovala odsouzeného mj. k volné účasti na všech pořadech televize povolených vychovatelem pro výběr. Při ukončení výkonu trestu a propuštění byl vězeň povinen průkazku i odznak vrátit. Průkazka se poté zakládala do osobních písemností propuštěného.

Brigáda vzorné práce

Ocenění určené k ohodnocení kolektivů odsouzených bylo zřízeno na základě Instrukce náčelníka odboru nápravné výchovné činnosti Správy Sboru nápravné výchovy ČSR. Upřesnění kritérií získávání titulu Brigáda vzorné práce a jeho udělování bylo provedeno rozkazem náčelníka Správy SNV ČSR č. 24/1983 ke dni 15. 10. 1983. K jeho zrušení dochází počátkem devadesátých let na základě rozkazu ministryně spravedlnosti ČR. Bylo to ocenění udělované kolektivu soutěžících odsouzených za splnění pracovních úkolů a závazků a dále za hodnocení výsledků v oblasti morálně výchovné.

Na rozdíl od odznaku Vzorný pracovník, jehož podoba byla stanovena zvláštním předpisem pro všechny útvary SNV ČSR jednotně a závazně, nebyla podoba a ani udělování a dekorování kolektivů a jejich jednotlivých členů tak rigorózní. Oficiální podoba a tvar v tomto případě určeny nebyly a v útvarech si pomáhali, jak to jen šlo. Tudíž - byla povolena

uzda i lidové tvořivosti. Jinými slovy – v útvarech se improvizovalo a nápadům se meze nekladly. Kulatý tvar odznaku pro ocenění kolektivu Brigáda vzorné práce, a to jak předstupeň - BVP - soutěží o titul, tak i zobrazený tvar odznaku Člen BVP má několik výtvarných a barevných mutací. Byl také zhotoven tehdejší provozovnou Mechanika, jež byla umístěná v uzavřeném oddělení Věznice Valdice. Vyznamenání potrestaných Vzorný pracovník a Kolektiv vzorné práce se přestala používat v roce 1990. Od té doby jsou již pouze mlčenlivým, i když vlastně velmi výmluvným svědkem doby, se kterým se tu a tam můžeme setkat, třeba v depozitech muzeí.

Několik slov závěrem

Neprávem opomíjené bílé místo na historické mapě českého vězeňství bylo jistě vhodné doplnit. To byl také důvod, proč tato rozsahem nevelká práce vznikla. Spatřila světlo světa díky pochopení pracovníků archivů, ale stejně tak díky porozumění a přátelské pomoci mnoha uniformovaných i civilních zaměstnanců VS ČR. Přínosem také byly zkušenosti a kvalifikované vzpomínky z dlouholeté služby těch, kteří jsou vzhledem k svému věku v současnosti již mimo hlavní oblast penitenciárního dění. Proto se snad podařilo nejasnosti způsobené časovým odstupem doplnit právě písemnými i ústními vzpomínkami. Snad se tedy zdařilo korektně zmapovat i takovou skutečnost, kterou bylo označování oděvů vězňů.

Barevné látkové pásy na oděvech či kapsáče... Ještě před dvěma desítkami let naprosto běžné a v každé české (i slovenské) věznici praktikované opatření, viditelné, a přesto zejména pro návštěvníka či laika nepochopitelné a pro nezastaralou veřejnost v podstatě téměř nerozšířitelné! A přitom právě tato skutečnost, nyní již povětšinou zapomenutá, historická, ve své době hrála svoji významnou a mnohdy i nezastupitelnou roli při dennodenním výkonu náročné penitenciární služby v podmínkách jednotlivých vězeňských zařízení republiky.

Cesta od neoficiální technické představy až k realizaci vcelku praktického záměru označovat oděvy vězňů barevnými pruhy látky, rukávovými páskami či více nebo méně zdařilými náprsními označeními až do okamžiku jejich definitivního zrušení byla opravdu nesmírně kostrbatá. Vzhledem ke skutečnosti, že i ze současného badatelského pohledu je tato oblast nepříliš atraktivní a z mnoha, snad objektivních, důvodů ne zcela podrobně zmapovaná a zpracovaná, skrývá tak pro historika nejedno překvapení a mnoho záhad. To vše i v současné době čeká jen a jen na svého objevitele a jeho pověstnou šťastnou ruku.

Číslo průkazky:	BRIGÁDY VZORNÉ PRÁCE
ODSOUZENÝ	na pracovišti
.....	
narozen:	
je od 19	
ČLEMEM	PRŮKAZKA OPRAVŮJE K VOLNÉ ÚČASTI NA VŠECH POŘADECH TELEVIZE POVOLENÝCH VYCHOVATELEM PRO „VÝBĚR“

20 let kabinetu dokumentace a historie

Miloslav Jůzl

Jedním z významných kroků Kabinetu dokumentace a historie je založení časopisu Historická penologie. Díky němu se dovídáme, co se stalo před dvaceti lety v oblasti vědeckého historického bádání Vězeňské služby ČR. Za tu dobu se ve vězeňské službě mnohé změnilo; vždyť jen kolik ministrů spravedlnosti a generálních ředitelů se vyměnilo (pět, včetně současného) s životností něco přes čtyři roky! Ke kolika změnám v koncepcích, ať krátkodobých či dlouhodobých, v českém vězeňství (a často se pak měnily) podle politického zadání a zaměření došlo! Kolik pracovníků vězeňské služby přišlo a odešlo! – vydá to na celou jednu generaci.

Co však je stabilní, pevné a neměnné, je exaktní věda, kterou nezmění ani skály, ani povodně. A tak je tomu i u nauk historických, archivnických a archeologických i penitenciárních, jež si dali do vínku zakladatelé Kabinetu dokumentace a historie. U jeho zrodu stála skromná, ale vlivná osobnost českého vězeňství, PhDr. Aleš Kýr, bývalý ředitel sekretariátu generálního ředitele VS ČR. Ten udělal další, pro Kabinet šťastný krok, když angažoval na generální ředitelství historika, docenta Jana Uhlíka (1932–2011), který prokázal českému vězeňství dlouholeté neocenitelné služby na poli historického bádání. Za završením jeho celoživotního díla lze právem považovat rozsáhlou publikaci Historie věznění a vězeňství v Čechách (2006).

K Uhlíkovým i Kýrovým nehynoucím zásluhám patří znovuoobjevení zakladatele moderní české penitenciaristiky Františka Josefa Řezáče (1819–1879) a vydání jeho útlého, ale myšlenkově nabitého dílka pod názvem Vězeňství v posavádních způsobech svých s návrhem o zdárnější trestání a polepšování zločinců (vyšlo jako příloha časopisu České vězeňství 4/5 v roce 1995 téměř po sto padesáti letech od jeho prvního vydání 1852). Dalším jejich počinem, zejména Kýrovým, byla důstojná rekonstrukce a zřízení Památníku Pankrác jako průvodce expozicí Vězeňské služby ČR. A vtiskli mu takovou úroveň, že slouží nejen odborné veřejnosti, ale ve formě muzeopedagogiky se podílí na výuce mladých příslušníků Vězeňské služby ČR. Součástí památníku je i tiché pietní místo za zadní zdi pankrácké vazební věznice, zřízené k uctění památky Milady Horákové a dalších obětí totalitního režimu v 50. letech minulého století. Kromě toho v pohnutých dějinách Pankráce na sklonku druhé světové války patří místo i Emilu Lánymu, významnému českému penitenciaristovi, jenž zahynul tragicky v posledních dnech války v květnu 1945. I pro jeho vzpomínku je umístěna pamětní deska v malém vestibulu na hlavním vchodu do pankrácké vazební věznice. A do třetice, v posledních letech může veřejnost sledovat další pietu na boční zdi věznice, věnovanou farář z kostela sva-

tého Cyrila a Metoděje Matěji Pavlíkovi (1879–1942), původem knězi z kroměřížské psychiatrické léčebny, jenž později přijal jméno Gorazd II. Byl popraven fašisty v souvislosti s atentátem na Heydricha. Uvedená fakta jsou viditelná a hmatatelná. Hlavním posláním Kabinetu dokumentace a historie je však práce tichá, neviditelná, dlouhodobá, investigativní – činnost badatelská. Abychom s výsledky jeho práce byli přece jenom seznámeni – byly zpřístupněny odborné i laické veřejnosti, zhmotnil je dr. Kýr do jedinečného časopisu Historická penologie, v němž informuje všestranně o objevných historických závěrech a dění v Kabinetu. To jsou další podstatné momenty tohoto malého, avšak mimořádně výkonného vědeckého pracoviště.

Připomeňme si však slova doktora

Aleš Kýr

Kýra samotného, jak hodnotí činnost Kabinetu on sám před deseti lety v Historické penologii č.1/2003, tedy v průběhu posledních dvaceti let uprostřed cesty: Kabinet dokumentace a historie VS ČR byl zřízen Rozkazem ředitele správy Sboru nápravné výchovy č. 26/1992, o zřízení a činnosti Kabinetu dokumentace a historie Sboru nápravné výchovy České republiky se zaměřem, aby sloužil vězeňství jako celku. Jeho prvotním úkolem v roce 1992 bylo soustředit historicky významné materiály (tj. písemnosti, fotografie a reálie dokumentující vznik a vývoj českého vězeňství, s cílem zabránit jejich případnému zničení nebo ztrátě a využít je k poznávání

minulosti českého vězeňství v duchu Evropských vězeňských pravidel a historických tradic. Zřízením Kabinetu byly vytvořeny podmínky k vyrovnání se s totalitní minulostí v českém vězeňství. Z těchto důvodů bylo plnění úkolu Kabinetu svěřeno do působnosti sekretariátu ředitele SNV ČR, což umožnilo spolupráci s jednotlivými organizačními články SNV ČR (ústavy pro výkon vazby a ústavy pro výkon trestu odnětí svobody), která byla nezbytná k plnění stanovených úkolů. Postupně byla navázána spolupráce Kabinetu s archívy, muzei, památníky, knihovnami, příslušnými vědeckými pracovišti, organizacemi bývalých politických vězňů a úřadem pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu.

Výsledkem činnosti Kabinetu v letech 1992–1999 bylo soustředění historicky významných materiálů a instalace vybraných exponátů dokumentujících vývoj zacházení s vězni na území ČR v Památníku Pankrác. Vedle této stálé expozice byly realizovány dvě dočasné výstavy s názvem Ústavy pro mladistvé provinilce na území Čech, Moravy a Slezska (Kroměříž, 1996) a František Josef Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století (Praha, 1997, Kroměříž, 1998, IV VS Stráž pod Ralskem, 2002).

Dále byly zpracovány stručné dějiny českého vězeňství do roku 1945 a připraven ideový návrh na zřízení plakety a medaile VS ČR. Na základě rozvíjející se spolupráce mimo VS ČR se kabinet ujal vyhledávání a poskytování informací o minulosti českého vězeňství v rámci plnění zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. V letech 1999 – 2002 se Kabinet podílel ve spolupráci se Slezským ústavem Slezského zemského muzea v Opavě na vědecko-výzkumné činnosti v rámci tříletého státního grantu na téma: Retribuční vězni a české vězeňství v letech 1945–1955.

Vzhledem ke skutečnosti, že od roku 1997 je činnost Kabinetu spojována s pravidelnou výukou posluchačů nástupních kurzů (dnes základní odborné přípravy, pozn. aut.) Institutu vzdělávání VS ČR, rozhodla tehdejší generální ředitelka VS ČR a po do-

Autor je bývalý ředitel IVVS a kabinetu GR

hodě s tehdejšími řediteli IV VS, s účinností od 1. 9. 2000, o začlenění Kabinetu do organizační struktury Institutu vzdělávání VS ČR. Organizační začlenění Kabinetu pak bylo upravováno řadou dalších nařízení. V nastoupeném trendu vědeckého zkoumání v penitenciární historii tak Kabinet pokračuje dodnes. Podstatné je, že činnost Kabinetu dokumentace a historie řídí Aleš Kýr a také zodpovídá za kvalitu a efektivnost dosahovaných výsledků. Když stál Aleš Kýr u jeho zrodu, bylo mu 45 let. Nyní, v tomto roce 2012, dne 17. 7., oslaví 65 let. Jak příznačné pro jeho práci ve Vězeňské službě ČR, kterou zasvětil transformaci a humanizaci českého vězeňství, a především historickému zkoumání žalární vědy (penitenciaristiky), které vpečetl vědeckou úroveň! V jeho osobnosti lze spatřovat důstojného nástupce docenta Jiřího Čepeláka (1915–1989), jenž také povýšil českou penitenciaristiku na kvalitativně vysoký vědecký stupeň. Škoda, že se tohoto jubilea na druhé straně již nedožil Stanislav Stránský (1922–2012), předseda Sdružení politických vězňů, jehož do problematiky vězeňské služby zasvětil opět Aleš Kýr a jenž pro ni udělal tolik pozitivních kroků.

Dalšími členy Kabinetu jsou Alena Kafková a PhDr. Ondřej Hladík (v němž lze spatřovat budoucího vzdělaného nástupce doktora Kýra); jejich dlouholetým spolupracovníkem byl i Eduard Vacek (1947).

Málokterá evropská vězeňská služba se může pochlubit takovým pracovištěm, jakým je náš Kabinet dokumentace a historie. Díky strategii, známostem a vždy korektním jednáním Aleše Kýra se podařilo vytvořit význačné badatelské středisko, přesahující hranice vězeňské služby a resortu ministerstva spravedlnosti, jež má všeobecnou celorepublikovou působnost a známo je i v evropském prostoru.

Přejeme tedy Kabinetu dokumentace a historie do dalších let jeho působení neutuchající elán v pátracích akcích do naší penitenciaristické minulosti a Aleši Kýrovi minimálně dalších dvacet let uprostřed tohoto dění.

Historická expozice ve Věznici Plzeň

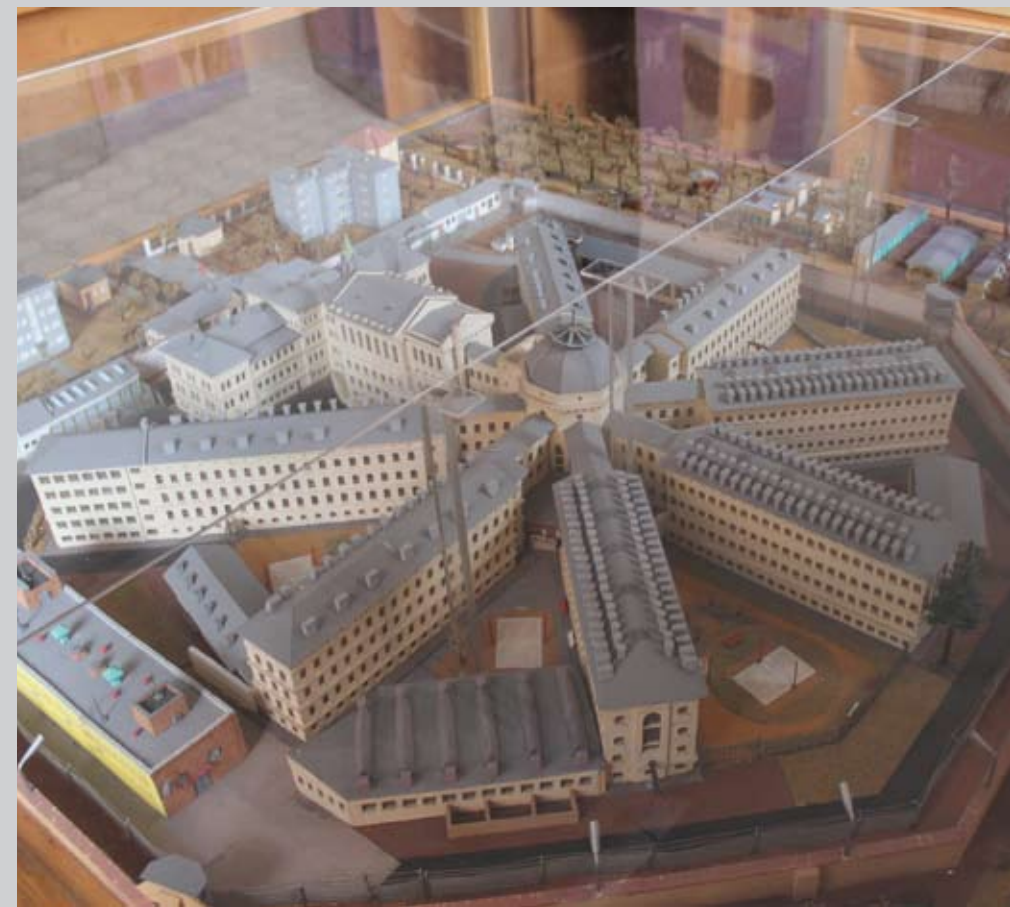
Jana Bartošová

Rozměrný model Věznice Plzeň Bory a přilehlého okolí vyrobený v 70. letech minulého století se stal jádrem nové historické expozice zřízené v této věznici. Další exponáty tvoří čtrnáct výstavních panelů s texty a množstvím dobových fotografií přibližují historii a činnost borské věznice od její výstavby do vzniku Vězeňské služby ČR.

Na závěrečném panelu je uveden přehled ředitelů věznice z let 1990–2011. Ve vitrínách jsou umístěny předměty a dokumenty, včetně pamětní knihy věznice z let 1926–1949 a dvou modelů současných cel. Expozici pak vhodně doplňují tři figuríny se stejnokroji dozorců z řad příslušníků Sboru vězeňské stráže, Sboru národní bezpečnosti MV a Sboru historickou expozici připravili Aleš Kýr a Alena Kafková z Kabinetu dokumentace a historie VS ČR ve spolupráci s vedoucím sekretariátu ředitele Věznice Plzeň Lukášem Palečkem. Vedle autorů expozice patří poděkování též pracovníkům Západočeského muzea v Plzni, kteří ze sbírek muzea vstřícně zapůjčili cenný exponát – vězeňské okovy z 19. století.

V úvodu slavnostního zahájení zazněl Ústavní chorál, který v 30. letech 20.

století složil a textem opatřil někdejší vrchní ředitel Trestnice pro muže v Plzni na Borech František Kočí k díkuvzdání trestanců. Zásluhou jeho vnuka, který partituru této skladby po řadu desetiletí svědomitě uchovával a v loňském roce poskytl Vězeňské službě ČR, se za pomoci vedoucího sekretariátu ředitele Věznice Praha Pankrác Jiřího Dolejšího podařilo skladbu převést do zvukové podoby. Ústavní chorál nahráli Pražský filharmonický sbor v květnu 2011. Po jeho doznění, jež navodilo téměř chrámovou atmosféru, představil Aleš Kýr koncepci samotné expozice, určené k poučení vězeňskému personálu i laické veřejnosti, a upozornil na některé zvlášť zajímavé exponáty. Připomenul, že se jedná o již čtvrtou stálou historickou expozici připravenou Kabinetem, a to po věznicích Praha Pankrác, Valdice a Mírov.

Jediný vězeň evropského ministátu je nejrozmazlenější i nejosamělejší

novinky.cz

Být jediným vězněm v zemi má své nezanedbatelné výhody, avšak stejně tak i určité nevýhody. Třicetiletý muž je jediným vězněm miniaturního státu San Marino a podle svých slov trpí velkou osamělostí a neustálou nudou. Třicátník v San Marinu dostává jídlo z místní restaurace, protože by nebylo ekonomické zakládat pro něj kantýnu. Má neomezený a exkluzivní přístup do tělocvičny, knihovny a televizní místnosti. Muž obývá jednu ze šesti cel v jediném vězení, které se nachází v křídle bývalého kapu-

cínského kláštera. Budova leží na velkém vápencovém výčnělku, který tvoří společně s kusem farmářské půdy a rezidenční oblastí třetí nejmenší stát Evropy – hned po Vatikánu a Monaku. San Marino leží na Apeninském poloostrově a jediným jeho sousedem je Itálie. Ještě v roce 2009 pobývalo ve vězení 14 osob, nyní zde však žije už jen jeden osamělý a stále více znuděný vězeň. Muž přišel do vězení letos v lednu a jediný lidský kontakt má se strážemi a při příležitostných návště-

vách právníka a příbuzných. Má před sebou necelých šest měsíců za mřížemi. Tam se dostal poté, co byl usvědčen z domácího násilí. Bez-mála dva měsíce mu dělal společnost druhý vězeň, ale ten byl po odpykání poloviny svého trestu propuštěn. O to se může zhruba za měsíc pokusit i třicetiletý muž. San Marino má asi 30 000 obyvatel a tvrdí o sobě, že je nezávislou republikou už asi 1700 let, což by z něj dělalo vůbec nejstarší republiku na světě.

Američtí vězni mají vlastní seznamovací web

iHNed.cz

Je to jednoduché. Zvolíte si buď ženy, nebo muže, kliknete na věk a rázem se vám zobrazí seznam vězňů i s fotkami. Stačí si jen vybrat a napsat jim dopis. Většina z nich je zábavná, chytrá a spolehlivá, láká server Meet-An-Inmate uživatele, kteří mají o dopisování s uvězněnými zájem. Ahoj, jmenuji se Seth a jsem zavřený za obchodování s marihuanou v roce 2001. Na svoji minulost nejsem hrdý, ale je to už více než deset let stará záležitost, ze které jsem se poučil... píše ve svém inzerátu osmatřicetiletý Seth Fastway z oregonské věznice ve městě Umatilla. Stejně jako stovky dalších uvězněných mužů a žen, i on vsadil na internetový seznamovací server Meet-An-Inmate.com a chce prostřednictvím dopisování najít svou „správněnou duši“. Propuštěn bude až v březnu 2017, ale už teď je prý připraven na nový

a jednodušší život, který poté přijde. Cílem webových stránek Meet-An-Inmate.com je překonat propast mezi americkými vězni a okolním světem. Nikdo z trestanců totiž nemá přístup k internetu, a proto je dopisování takřka jediným způsobem jak s někým komunikovat. Někteří tu hledají životní partnery, jiní nové přátele. Každý vězeň, který se chce do databáze zařadit, musí být starší 18 let a musí zaplatit registrační poplatek. Ten se liší v závislosti na době, po jakou bude zveřejněn. Například za šest měsíců zaplatí zájemci 20 dolarů, za rok to je 30 dolarů a za dva roky 40 dolarů. Cena zahrnuje publikování jedné fotky (každá další je zpoplatněna pěti dolary) a vlastním vzkazem o 250 slovech, který je většinou stručnou charakteristikou jednotlivců. Někteří, stejně jako Seth, o svém osudovém zločinu potenciální part-

nery či kamarády informují. Většina z vězňů ale jen napíše, jaké jsou jejich zájmy a jakou polovičku by si představovali. Stručný dotazník pod samotným vzkazem pak zahrnuje datum narození, náboženství, vzdělání, povolání i datum propuštění jednotlivých inzerentů. „Věřím, že každý dělá chyby a že si všichni zaslouží druhou šanci. Nikdy nikoho nesoudím, protože nikdy nevíte, kdy by se něco takového mohlo stát vám,“ píše ve svém inzerátu pětáctiletá Carrie Wallaceová.

Do ČR zavítali zástupci texaské justice

Na týdenní pracovní návštěvu České republiky přiletěli v pondělí 16. dubna 2012 zástupci texaské justice. Akce se uskutečnila na pozvání Ministerstva spravedlnosti ČR. Texaskou stranu reprezentovalo šest představitelů tamních soudů, vězeňské služby, probační služby, ale také Fakulty kriminální justice Univerzity Sama Houstona. Hlavním účelem návštěvy bylo prohloubení a rozšíření spolupráce mezi oběma zeměmi v oblasti justice, vzájemné seznámení se systémy, výměna praktických zkušeností a prodiskutování možných forem spolupráce v budoucnosti. V průběhu týdne kolegové z Texasu

měli možnost zavítat a seznámit se s jednotlivými částmi rezortu justice v České republice. V rámci pracovního programu navštívili Věznici Mírov, Městský soud v Praze, regionální pobočku Probační a mediační služby v Brně a Institut mezioborových studií v Brně. Hlavní událostí pracovní návštěvy byla dvoudenní Konference k česko-texaské spolupráci, která se konala pod záštitou Ministerstva spravedlnosti ČR v Justiční akademii v Kroměříži. Její náplní bylo představení systémů trestní justice obou zemí, popsání rolí jednotlivých sekcí rezortu a diskuze nad jejich součinností. Druhá část konference byla zaměřena

na vzdělávání v justiční oblasti, byly představeny justiční vzdělávací instituce a popsány české vysokoškolské programy v této oblasti. Texaská strana představila své vzdělávací programy a prezentovala spolupráci justičních expertů s univerzitami. V rámci mimopracovního programu měli přátelé z Texasu možnost poznat i krásy naší země. Kromě tradiční prohlídky Prahy navštívili také Brno, zámek v Lednici a Kroměříž a ve vinném sklípku ochutnali moravské víno. Obě strany hodnotily setkání jako velmi úspěšné, protože našly možnosti, jak v praxi převzít a vzájemně využít své dobré zkušenosti. Českou stranu zaujal především texaský model spolupráce odborníků z praxe a univerzit, kolegové z Texasu se naopak zajímali o systém mediace v ČR, kterou jejich probační služba postrádá. Vzájemná spolupráce tedy jistě najde prostor k dalšímu rozvoji.

Americké vězeňství na vlastní kůži

při studiu středoškolském, jen s tím rozdílem, že s nabitými zkušenostmi z předchozích studijních let a přibývajícím věkem a sebevědomím mi začal vadit nedostatek společenského vyžití a zejména nemožnost konzumovat i při těch málo častých akcích s kamarády alkohol. A to nejen z důvodu přísného zákazu, ale také z důvodu finančních možností. A tak mě napadlo, že bych si mohl přivydělat příležitostným prodejem marihuany, byť jsem sám uživatelem nebyl. Asi při třetím pokusu o prodej této lehké drogy (asi tři gramů) jsem byl zadržen, byla provedena důkladná prohlídka mého studentského bytu a situace se začala rychle vyhrcovat. Později jsem se dozvěděl, že člověk, kterému jsem marihuanu prodal, byl ve spojení s policií a jeho cílem bylo vyhledávat prodejce drog a hlásit je policii. V té chvíli jsem ale netušil, že se celá věc protáhne na devět měsíců, připraví mě a mé rodiče o spoustu bezesných nocí. Následovalo minimálně sedm stání u soudu, vyjednávání s konzulem v USA, velvyslanectvím. Výsledkem byl rozsudek – patnáct dní ve vězení, finanční sankce, vyloučení ze studia a deportace do ČR s nedovoleným návratem do USA. Vězení, do kterého jsem nastoupil, bylo krajského typu a bylo určeno pro odsouzené bez rozdílu závažnosti trestné činnosti. Byli zde místní fetišti, gambleré, překupníci, prostě lidé na okraji společnos-

ti. Podmínky pobytu zde byly zoufalé a navíc jsem se zde necítil bezpečně.

Federální věznice

Jenže situace se ještě zhoršila. V průběhu mého pobytu ve věznici byl rozsudek překvalifikován (dodnes přesně nevím proč) a po patnácti dnech následoval převoz do federálního vězení v hlavním městě daného státu a nekonečné čekání na rozsudek vyššího imigračního soudu. Pobyt v tomto vězení se výrazně lišil od toho předchozího. A to jak v počtu lidí na cele, ve stravě, tak také přístupem personálu. Zpočátku jsem měl obavy, že bude situace ještě horší, protože toto byla věznice s větší kapacitou odsouzených a také s velmi špatnou pověstí. Po určité době jsem se však přesvědčil o opaku, neboť jsem sdílel celu s ostatními odsouzenými z celého světa, kteří zde pobývali většinou za nelegální práci či jiné méně významné delikty a kteří se mnou nejen soucítli, ale chovali se ke mně i důstojně. O vstřícnosti personálu a dohlížejících dozorců se však hovořit nedá. I přes to, že většina mezinárodních vězňů zde pouze čekala na deportaci do své země (nejčastěji za nelegální vstup do USA), se k nám dozorcí chovali jako k cirkusovým zvířatům. Při transportu do soudní síně jsme byli všichni opatřeni pouty, a to na ruku i na nohu, povely nám byly udělovány křikem a celkové zacháze-

ní s námi připomínalo hororový film. Soudci měli předem nastavený zaujatý postoj ke všem bez rozdílu, a to i přesto, že před sebou viděli zoufalé lidi v poutech a vězeňském ustrojení, jejichž přečiny nepředstavovaly zásadní hrozbu ani pro místní obyvatelstvo, ani zákonodárství USA. Nejhorší však bylo to čekání a nejistota, co bude dál, jaký to až může mít dopad pro každého z nás.

Pomoc z domova

Často jsem se ptal sám sebe, jestli za chybu, kterou jsem udělal, neplatím příliš. Přemýšlel jsem o tom, jak se mi ze dne na den převrátil život naruby, přišel jsem o studia, o přítelkyni, o možnost dalšího pobytu a jak jsem doufal i v práci ve Spojených státech. Kolik starostí, obav a finančního vydání jsem připravil svým rodičům, kteří o mém prohřešku samozřejmě nikde nemluvili! Telefonické spojení s rodinou bylo nemožné, podařilo se mi pouze odeslat domů dopis, plný smutku a proseb za odpuštění mé hlouposti. A právě díky silné intervenci rodičů (e-mailová a telefonická vyjednávání s konzulem) a přátel, které jsem v USA v té době již měl, se podařilo můj pobyt ve vězení i celý proces urychlit. Velmi mě podpořilo také vedení vysoké školy, které deklarovalo mé výborné studijní výsledky, doposud bezproblémové chování a zaručilo se za mě jako za svého vzorného studenta. Po zhruba třech týdnech strávených ve federální věznici mi bylo sděleno, že během následujících tří hodin budu deportován zpět do ČR. Nejprve následovala radost a obrovská úleva a později obavy, jak se můj život bude odvíjet dál. V to, že se mi podaří dokončit studium, jsem stále doufal, protože do konce školního roku zbývalo ještě dost času, a navíc mi univerzita umožnila dálkové studium z Evropy. Větší starosti jsem si dělal s tím, na jak dlouho budu mít zákaz vstupu na území USA a co bude s mými osobními věcmi a kamarády, které jsem v podstatě opustil ze dne na den.

Do svého pronajatého bytu jsem se už nikdy nevrátil a mí kamarádi a přátelé dodnes pořádně asi nevědí, co se vůbec stalo a proč jsem tak záhadně najednou zmizel z jejich života. Díky přátelům a hlavně rodičům, kteří mi nechali sbalit nejn nutnější věci, jsem si odvezl alespoň pár drobností domů. Transport na letiště už probíhal hladce, k letadlu mě přivezli pracovníci imigračního úřadu, kteří byli oblečeni v civilu, tudíž jsme nevzbuzovali žádné podezření. Mě i můj pas předali stevardce, která mě posadila do letadla směr New York – Praha (pas mi vrátila až na letišti v Praze) a po osmihodinovém přímém letu jsem konečně dorazil do České republiky.

Z celé události jsem se poučil v mnoha směrech a vím, že se podobná si-

tuace v mém životě nebude již nikdy opakovat. Uznávám, že si za svoji chybu opravdu můžu sám svojí naiivitou a lehkovážností. Nicméně tahle moje životní epizoda poukazuje také na současný právní systém, který v USA bohužel panuje. S rodiči jsme se shodli, jakým obrovským zklamáním a rozčarováním pro nás bylo zjištění, že tolerance a snaha porozumět člověku z cizí země, jiných tradic a způsobu života, je v těchto končinách nulová. USA se vždy prezentovaly svojí demokracií, volností projevu a propracovaným právním systémem, který na základě precedentů vyřeší každou soudní kauzu. S přihlédnutím ke svým devíti měsíci stráveným u soudních jednání

a nekonečným pěti týdnům ve vazbě musím konstatovat, že postrádám jakoukoliv interpretaci těchto zásad v reálném životě. O logice celého soudního procesu kvůli několika gramům kontrolované drogy ani nemluvě.

Přesto jsem na USA kupodivu úplně nezanevřel... Nicméně americký stát, kde se odehrálo mé dobrodružství, už navštívit nehodlám. Věřím, že se do USA vrátím a dokončím aktivitu, které jsem zde započal s vizí svého dlouhodobého působení zde. Jen se vytratily mé iluze o americké spravedlivé a demokratické společnosti. Říká se, že se člověk celý život učí, ale já bych si tuhle školu života s radostí odepřel...

Autor: Eva Jurášková, na základě výpovědi osoby, která si přeje zůstat v anonymitě

Jak je to s obětmi

Bohdan Pivoňka

BUKO 2012 – Výroční zasedání německé evangelické vězeňské duchovní péče se letos konalo v malebném prostředí bavorského lázeňského městečka Bad Alexandersbad, známého historickým Louisiným léčivým pramenem, Domovem sv. Michaela pro seniory, moderním hotelem a evangelickým školicím střediskem. V něm se konala výroční konference evangelických duchovních, kteří si zvolili za svůj životní program duchovní službu ve vězeních Spolkové republiky Německo. Na 120 kmenových účastníků a dalších 18 hostů z ciziny i z německých profánních profesí se ve dnech 7. až 11. května zabývalo tématem pro trestní oblast neobvyklým: Jak zabránit obětem... Respektive, jak se jim vyhnout, jak překonat depresivní stav, deklasující postižené jedince, vyřazující je z běžné společnosti a opatřující jejich čela kainovským znamením, když by to s oním znamením mělo být spíš obráceně. Díky specifice německé gramatiky tak vznikla i slovní hříčka (Opfer vermeiden), kde název hlavního tématu vystihoval jak snahu zabránit obětem, tak jejich stav humanizovat, polidštit.

S podivem jsme s kolegyní Renatou Balcarovou, předsedkyní Vězeňské duchovenské péče, shledali, že spojení mezi oblastmi, které zadržují pachatele trestné činnosti, a instancemi, jež pečují o satisfakci obětí, není absolutně přerušené, že existuje zřejmá snaha nejen oběti trestných činů rehabilitovat a odškodnit, ale zpětně i působit na pachatele škod a zlých činů směrem k přijetí svého dílu odpovědnosti, uznání vlastní viny, seznámení s důsledky tvrdosti svého myšlení i následně trestných činů. U nás existuje zákon o mediaci již dlouho, a přece jsme se nedostali přes zákopy, hloubené z jedné strany zastánci odškodnění poškozených a z druhé strany ještě více prohlubované vězeňskými orgány ze strachu, aby nedošlo k nekontrolovaným posunům u odsouzených a tím i k možným mimořádným událostem, hrozícím postižením z nedostatečné ostražky. Jde u nás o strach z neznámého a nedůvěru, že by určitá forma vztahu mezi obětí a pachatelem mohla vůbec vést v našem ateistickém prostředí řekněme i k probuzení nedostatkového zboží – lidského svědomí. A že by v podstatě i takový postup mohl sloužit k proměně osobnosti trestaných, zvané dříve resocializace.

Za zmínku rovněž stojí, že ona hypotetická proměna zasahuje i ty poškozené. Bylo konstatováno, že k trápení lidí poškozených trestným činem přispívá nejen vnější izolace a nezáměr společnosti, ale zároveň a podstatně

sama nesmířenost oběti, psychické trauma, džin kdysi z láhve vypuštěný a dosud s neztěněnou silou řádící. Dostat jej zpět je značně složité a dle svědectví některých duchovních to nejde bez připravené interakce, v níž nakonec k setkání dojde nikoliv násilím, ale z dobré vůle na obou stranách; když se pak prvotní konfrontační atmosféra změní v citlivé chápání, když promluví duše i odpovědnost, když do jednání zasáhne i víra a modlitba, nejen psychologická příprava, pak jedná také Hospodin – a nechtejte od věřících lidí, aby to zapřeli.

K fantastickým zážitkům patřily i přednášky, proslouvené pozvanými autoritami, k nimž patřili: emeritní profesor Michael Walter z Kölnu, Maike Schultová z Kielu a Konrad Stauss z Bad Grönenbachu. První, zástupce ředitele vězeňské služby v Nordrhein-Westfálsku, připomněl potřebu překonávat mylný názor, že mezi sférou výkonu trestu a mezi oblastí poškozených musí existovat nepřekonatelné napětí. K jeho avantgardním návrhům patří, že do plánování systému výkonu trestu bude v budoucnu inte-

grálně patřit i ochrana obětí a jejich odškodnění, což v pozitivním případě může v jednotlivých případech vést až ke zkrácení pobytu pachatelů ve vězení. Doktorka Schultová upozornila na nebezpečí traumatizace obětí (ale i odsouzených) – po biblicku až do třetího a čtvrtého pokolení. Konrad Stauss je autorem velice zajímavé odborně-populární publikace Uzdravující moc odpuštění; knihu měl na místě k dispozici a všechny zájemce

o ni ani nemohl uspokojit. Přínosem jeho přednášky bylo zjištění závažnosti sociálních faktorů v psychodynamické psychoterapii, tedy stručně, že neurované lidské vztahy jsou stejně nebezpečné jako civilizační choroby a že předpokladem úspěšné resocializace je cílené odpuštění a smíření; to vše dovezeno k patřičné vězeňské kazuistice.

Politika v prostoru

Překvapením byla i akce Politika v prostoru, což byla určitá konstelace na dané téma, čili jakási hra, v níž jednotliví hráči sdělují své pocity a komentují svá nutkání při pohybu v prostoru, aniž vědí, koho hrají a jaká role jim byla svěřena. Jsou označení čísla a pouze publikum ví, kdo je kdo. Podivuhodně pak vyšlo, že politici mají zájem nejspíš o media; o pachatele ani oběti se příliš nestarají. Media hledí zase ven, do krajiny – a jsou aktivizována pouze tehdy, když se něco přihodí. Žena, která nevědomky hrála oběť, náhle upadla v afektu a pláče na zem. V ten okamžik se vzbudil i Seelsorger, tedy duchovní, který do té doby stál hodně na okraji a o něhož nikdo neměl větší zájem. Konstelaci vedla Ruth Sanderová z Mnichova a ani ona nedovedla vysvětlit, jak a proč se všechno odehrálo.

Pochopitelně se konala i neodvratitelná a trochu nudná zasedání, kde byly předkládány a schvalovány výroční zprávy; to patrně českého čtenáře nemusí zajímat. Naopak k poznání důkladnosti a perfekcionismu německých kolegyní a kolegů patří, že byla představena prezentace obsahující přesný denní i hodinový program výročního setkání v příštím roce, které je plánováno na 22. až 26. 4. 2013 ve Freiburgu, a bylo již zároveň odhlasováno téma pro tutéž konferenci v roce 2014 (5. 5. až 9. 5. 2014 v domě Villigst ve Schwertu). K tomu jen české citoslovce ach!, když právě nyní (květen 2012) dáváme dohromady program letošního červnového mezioborového semináře. V prostoru pro pozdravy hostí jsem vyřídil srdečnou zdravici od naší duchovní služby i od našeho generálního ředitele, brigádního generála, který byl právě v tu dobu – jak jsme se dověděli z internetu – do této hodnosti povýšen.

Návštěva Flossenbürgu

Nemohu opomenout exkurzi do neďalekého Flossenbürgu, kde stál ke konci války koncentrační tábor, v němž zahynulo celkem asi 15 000 lidí. Byla to silná chvíle, nejen německým přátelům, i nám nebylo moc do řeči na místě tak velkého trápení. Bylo snahou místních orgánů zahladit těsně po válce veškeré stopy, prostor oživit novou výstavbou a pročistit atmosféru. Nicméně stopy zůstaly a právě tak vzpomínky na některé významné osobnosti, které zde našly

svůj pozemský konec, mezi nimi byl admirál Canaris i známý protestantský a za Hitlera protestující teolog Dietrich Bonhoeffer.

Prožili jsme i krásné chvíle, duchovně mohutné při každodenních pobožnostech v moderně pojaté kapli i při závěrečné bohoslužbě s eucharistií, při písničkách, některých známých i zcela nových, při modlitbě a meditaci, kdy řeč – neřeč jsme si neverbálně rozuměli. Občas jsme seděli vedle sebe – slovenská Maďarka Eva Antalová, Renata Balcarová a já – a někdo příběh a pošeptal: „Československá delegace...“

A nakonec krok k masám: Funkčně činný byl při konferenci i svérázný Bavor v tyroláku s pérem, koženými kalhotkami s padacím mostem, majitel nedalekého pivovaru, který dialektem vychvaloval kvality svých produktů, z nichž jsme mohli i ochutnat i si koupit. Ze všeho jsem porozuměl aspoň něčemu, jak se pivo varí, jak se pije a kolik je s obojím starostí: pět druhů piva prezentoval, k tomu hrála bavorská dechovka a paní vedoucí v dirndlu obsluhovala. Jídlo: perfektní, kulinářsky vymakané, i pro těch 150 lidí snad i s láskou připravované. Skládá-li se lidská bytost ze tří složek, kromě ducha a duše i těla – nebo chcete-li obrácené pořadí, mám při vzpomínce na Bad Alexandersbad v této oblasti naprosto vyrovnaný, dobrý a vděčný pocit.

Nová vězeňská kaple ve Věznici Všehrdy

Nová vězeňská kaple byla v dubnu otevřena ve Věznici Všehrdy. Slavnostního otevření se zúčastnila hlavní kaplanka Vězeňské služby České republiky Květoslava Jakubalová, její zástupce Martin Škoda, předsedkyně vězeňské duchovenské služby Renata Balcarová, poradce pro duchovní službu a koordinátora vězeňské duchovenské péče a vězeňské duchovní služby Bohdan Pivoňka, faráře ČCŠH Romana Roka, koordinátor duchovní služby Vladimír Moravec a vedení věznice.

Všechny přítomné přivítal v nově upraveném prostoru všehrdské kaple ředitel věznice. Slavnostní akt vysvěcení kaple zahájila hlavní kaplanka vězeňské služby. Úvodní slovo s poděkováním bylo směřováno nejen k vedení věznice, ale zejména k těm, kteří se přímo podíleli na vytvoření duchovního prostředí v bývalém prostoru malé učebny odsouzených. Vlastní průběh obřadu, při němž probíhalo biblické čtení a kázání z úst přítomných duchovních, byl doplněn liturgickými zpěvy i společnou mod-

litbou. Závěrečného požehnání všem přítomným se ujal Bohdan Pivoňka. Otevření vězeňské kaple se konalo za účasti skupiny věřících odsouzených, za kterými duchovní pravidelně docházejí. Na samý závěr slavnostního obřadu předala hlavní kaplanka VS ČR do rukou ředitele věznice památní biblí, do které se všichni přítomní podepsali.

Bronislava Vetešníková

Lumír Hon

Profík

Ponuré, studené, uplakané říjnové ráno jako by odráželo náladu spěchajícího muže. Deštník s ním cloumal, poryvy větru mu do zamračené tváře vháněly přivaly padající vody.

„Doprdelepráce,“ ulevoval si, když nabral vodu z kaluže do polobotek.

Prošedivělé vlasy už nestačily chránit začínající pleš, foukalo mu za límec saka. „Doprdelepráce.“

Nikdy rád pěšky nechodil a vůbec ne v takovém nečase. Hromadnou dopravu nenáviděl, ani nepamatuje, kdy jel naposledy autobusem či trolejbusem. Co začal dělat vychovatele ve věznici, byl zvyklý na vlastní auto. Posouvadlo, jak s oblibou říkal. Každý den už pětadvacet let. Do zaměstnání a zpátky se posouval trabantem, pak škodovkami různých druhů, typů, stář. Bezmála před rokem mu felicii někdo ukradl. Od té doby chodí po svých a při každé příležitosti proklíná celý svět.

Týden před loňskými Vánocemi manželka večer zaparkovala před barákem jejich už docela ojetou felinu a více ji neviděli. Krádež nahlásil na policii, ale bylo mu jasné, jak to skončí... Docela byl i překvapený, když někdy počátkem dubna dostal zprávu, že policie zloděje chytla. Někáký chlápek od Hodonína. Našli u něj ve stodole několik škodovek, povětšinou rozebranych, neuplných. Nakradená auta prodával na součástky. Tomu jeho autu zatím chyběl jen motor, převodovka, přístrojová deska, zadní maska, blatníky a baterka. Kolikrát si říkal: Tebe tak, pacholku, dostat do rukou, ty by sis to v base užil! Ještě tě tak dostat na oddíl, to bych si tě vychutnal.

Možná po sté mu takhle myšlenky prolétly hlavou, když oklepával nasáklý deštník v zívětrí chodby ke své kanceláři. Vychovatel Pavel Tománek, promočený a navysost „nakrknutý“ dorazil na další z řady běžných ranních služeb.

Normální rutina. Připravit korespondenci vězňů k odeslání. Z osobního plánu zkontrolovat, co má dopoledne s vězni dělat. Zkontrolovat, jaké resty mu nechal kolega ze včerejška. Udělat si horký čaj.

Na stole ležily osobní karty dvou odsouzených, co přišli do kolektivu včera. Spolu se vzkazem kolegy, že přišli pozdě, stačil je jen ubytovat, ale už ne s nimi promluvit. A – prosím tě, udělej s nimi vstupní pohovor. No jo. Láďa zase s odsouzenými poslouchal do večera muziku. Chlapi mají o jeho muzikoterapii docela zájem, často se stává, že se jejich sezení protáhne. Tak jo, povzdech si Tománek a vzal karty do rukou...

Marián Lacko. Mladý loupežník z Brna. Přepadával starší lidi po večerech, bral peněženky, ženám kabelky. Nemá dokončenou základní školu, procházel dětskými

domovy, výchovnými ústavami. Ve vězení je podruhé.

Nic zajímavého. Milan Troufal. Prdlice u Hodonína. „Troufal, Troufal,“ brumlal si a pozorně studoval údaje na kartě. Krádeže, poškozování cizí věci. Vyučený automechanik. Ve výkonu trestu potřeť. Prdlice u Hodonína! Ježíšmarjá! To je ten zloděj aut! To snad není pravda. On mi ukrade auto a já ho dostanu, abych se o něj v base staral. Dopredelepráci. Jakže je to s těmi božími mlýny?

Musel se projít kolem stolu. To je jako z nějakého rodokapsu či červené knihovny. Je to jasné. Troufal, to je to jméno, co mu tehdy policisté oznámili. A že se má připojit k žalobě a žádat o náhradu škody. Vykašlal se na to. Dobře znal, co je to betonová čekárna. Poškozených hodně, pachatel bez prostředků. Jen si počkej na nějakou náhradu škody!

Do dveří kanceláře bez zaklepání nakoukl psycholog Vaněk. „Ty brdo, už to víš?“ „Copak?“ „Máš tu toho chlapa, co ti šlohl posouvadlo. Dával jsem se do rozsudku. Je tam i tvoje jméno mezi asi deseti dalšími okradenými. Dobrý, ne!?“ Dobrý, nedobrý. Sakra! Tak jsem si tolikrát přál ho dostat do rukou. Teď nevím. Dobrý? Ach jo. Nálada se mu od sychravého a nevlídného rána vůbec nezlepšila.

Do kanceláře vychovatele vstoupil sebevědomý pětáctiletý muž. Docela udělaný, ramenatý, pod košili se jasně rýsovaly prsní svaly a bicepsy, ruce jako lopaty. Pozdravil. „Posadte se, pane Troufale,“ pokynul vychovatel novému odsouzenému.

Koukali na sebe přes pracovní stůl. „Zařadili vás do třetího oddílu odsouzených, vychovatelem jsem tu já. Moje jméno je Tománek. To – má – nek.“ Odsouzený pouze pokynul hlavou. Tohle znal. Prošel takovými pohovory několikrát, nic nového. Někáké kecy, co může, co ne, chovejte se slušně, bude me se chovat i my slušně k vám. Bla, bla, bla... Tenhle vychovatel není žádný vyjukaný mladík, vypadá, že by to s ním mohlo být v pohodě.

„Tománek,“ zopakoval vychovatel, když si chlapíka naproti důkladně prohlédl. „Bydlím tady ve městě. Dole na sídlišti v Hořínkách. Znáte to tam, ne?“ Odsouzený zpozorněl. Co mi to tu povídá? Proč by mě mělo zajímat, kde bydlí.

„Hm, byl jsem tady několikrát. Je možné, že i na sídlišti. Nevím.“ Trhni si nohou, pomyslel si. „Takže. Ubytování jste na světnici 210,“ pokračoval jakoby nic vychovatel. „Od pondělka budete zařazený do práce uvnitř věznice, pracoviště vám ukážu později. V pátek půjdete do zařazovací komise, tam se dozvíte podrobnosti. Důkladně si prostudujte vnitřní řád věznice, hlavně práva a povinnosti, ať jsou vám jasné mantinely, ve kterých se můžete pohybovat. Ale to pro vás nebude nic nového, své zkušenosti máte. Když se budete chovat slušně vy, můžete očekávat

slušné jednání i od nás.“ A je to tady, uškíbl se odsouzený.

„Hele, pane Troufale. Sídlíště Hoříny, bílá felicie SPZ 1T0 3193.“ Dával se mu zarputile do očí. Dával si záležet, aby zapůsobila dramatická pauza. „Pořád nic?“ I odsouzený se mu snažil dívat do očí. Úšklebek mu ale zvolna z tváře mizel. A kurva! Tománek. Bílá felicie. Došlo mu to zcela náhle a bez přípravy.

Vychovatel poposedl na židli. Úředním tónem pokračoval. „Fungují nám tady diferenční skupiny. Zásluhový systém. V první jsou ti odsouzení, co si plní všechny povinnosti, pracují, jsou bezproblémoví. Ti mají všechny výhody, co jim můžeme dát. Ve druhé jsou zařazení ti, co nepracují, nebo mají drobné prohřešky. Tam už jsou nějaká omezení. Ve třetí jsou pak bordeláři a ti, co jsou kázeňsky trestáni. Ti pak dostávají jen to, co jim musíme poskytovat, nic víc. Takže omezení zásadní.“

Pomyslel si, že je na místě další dramatická pauza. „Jak se vám v té felině jelo?“

Odsouzený Troufal už zdaleka nevypadal sebevědomě. Seděl na židli nahrbený, kola potu pod pažemi se mu viditelně zvětšovala, krůpěje se objevily i na čele. Mezi koleny si nervózně třel palce zatvřených pěstí. „Nechápu,“ popotáhl nosem. „Nechápete systém diferenčních skupin?“ „Ne, ne, ne. Jenom nevím, co to na mě zkoušíte.“ „Ale to je přece jasné. Měl byste se snažit dostat do první diferenční skupiny a prožívat trest v pohodě. To je, myslím, logické. To by mělo být cílem každého odsouzeného. V klidu si trest odpykat.“

Ty hajzle, lítalo hlavou odsouzenému, mluvíš o klidu, ale už se těšeš na to, jak mě zdeptáš. Jaký já tu s tebou budu mít klid? Budeš se mi mstít, to je mi jedině jasné. Za každý prd mě potrestáš, vždycky si najdeš nějakou záminku, abych byl ten nejhorší, necháš mi to pěkně vylízat... kurva, proč mě museli šounout zrovna sem, tady k tomu parchantovi, co se na mě teď tak přívětivě ušklebuj!

„Takže, pane Troufale, rozkoukejte se po oddíle, co nejdříve nabíflujte vnitřní řád, a kdyby byl nějaký problém, nestyďte se, přijďte. Jsem tu od toho, abych vám pomohl.“

Ještě jednu pauzičku si neopustil. „Můžu si třeba i popovídat o osudu té mojí škodovky. Nebo jen tak o životě.“ Se zalíbením sledoval Troufalovu propocnou košili. Pak naprosto nevzrušeným tónem prohodil: „A nemějte obavy. Jsem profesionál, tohle je moje zaměstnání. Budu po vás vyžadovat jenom to, co vyžadují po ostatních odsouzených. Nic víc, nic méně.“

„Toť vše. Můžete jít.“

Přestože ponuré, studené, uplakané říjnové ráno již pokročilo do ještě ponurejšího dne, zdálo se Pavlu Tománkovi, že za okny kanceláře vychovatele zpívají ptáci jarní písně a sluníčko hřeje a hřeje a hřeje...

